

C/2026/3896

2026.7.20.

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Útmutató ⁽¹⁾ az erdőirtásmentes termékekről szóló (EU) 2023/1115 rendelethez ⁽²⁾

(C/2026/3896)

Tartalomjegyzék

	Oldal
1. A „FORGALOMBA HOZATAL”, A „FORGALMAZÁS” ÉS A „KIVITEL” FOGALMÁNAK MEGHATÁROZÁSA .	3
a) Forgalomba hozatal...	4
b) Forgalmazás	4
c) Kivitel	5
2. A „PIACI SZEREPLŐ”, A „DOWNSTREAM PIACI SZEREPLŐ”, AZ „ELSŐDLEGES MIKRO- VAGY KIS MÉRETŰ PIACI SZEREPLŐ” ÉS A „KERESKEDŐ” FOGALOMMEGHATÁROZÁSA	5
a) Piaci szereplő	5
b) Az elsődleges mikro- és kis méretű piaci szereplő	7
c) Downstream piaci szereplő	7
d) Kereskedő	7
3. A HATÁLYBALÉPÉS NAPJA ÉS AZ ALKALMAZÁS HATÁRIDEJE	8
4. KELLŐ GONDOSSÁG	10
a) Kockázatértékelés és kockázatcsökkentés (10. és 11. cikk)	11
b) Elhanyagolható kockázat	12
c) Az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők kötelezettségei	12
d) A downstream piaci szereplők és kereskedők kötelezettségei	13
e) Az egyszerűsített kellő gondosság, azaz alacsony kockázatú országokból történő beszerzés	13
f) Kölcsönhatás a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelvvel és a kényszermunka tilalmáról szóló rendelettel	14
5. PONTOSÍTÁS AZ „ELLÁTÁSI LÁNC ÖSSZETETTSÉGÉNEK” FOGALMÁHOZ	14
6. JOGSZERŰSÉG	15
a) Az előállító ország vonatkozó jogszabályai	15
b) A jogszerűséggel kapcsolatos kellő gondosság	17
7. TERMÉKKÖR	19
a) Pontosítás – Csomagolás és csomagolóanyagok	19
b) Pontosítás – Hulladék és hasznosított és újrafeldolgozott termékek	20
8. A KELLŐ GONDOSSÁG ELVÉN ALAPULÓ RENDSZER FENNTARTÁSA	22
9. ÖSSZETETT TERMÉKEK	22
10. A TANÚSÍTÁSI ÉS A HARMADIK FÉL ÁLTAL BIZTOSÍTOTT ELLENŐRZÉSI RENDSZEREK SZEREPE A KOCKAZATÉRTÉKELÉSBEN ÉS A KOCKAZATCSÖKKENTÉSBEN	24
a) A tanúsítási és a harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerek szerepe	24
b) Háttér-információk	26

⁽¹⁾ Az ebben az útmutatóban foglaltak nem helyettesítik az uniós jog megfelelő eszközeinek közvetlen használatát, és a Bizottság nem vállal felelősséget semmilyen, az útmutatóban található tájékoztatásból vagy esetleges hibákból származó kárért vagy veszteséget. A rendelet értelmezéséről egyedül az Európai Bíróság hozhat jogerős bírósági határozatot.

⁽²⁾ HL L 150., 2023.6.9., 206. o. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj>.

11. MEZŐGAZDASÁGI HASZNÁLAT	27
1. Bevezetés	27
2. Pontosítás az erdő nem mezőgazdasági használati célú földterületté történő átalakításához	28
3. Az „erdő” fogalmának meghatározása.....	29
4. A „mezőgazdasági használat” fogalmának meghatározása és kivételek	30
a) Pontosítás a mezőgazdasági célhoz	30
b) Pontosítás az elsődleges földhasználatához	31
c) A „mezőgazdasági ültetvény” fogalmának meghatározása	32
d) Pontosítás az „agrárerdészeti rendszer” fogalmához	32
5. Pontosítás a földhasználatához ugyanazon a területen végzett többféle földhasználat esetén, valamint a kataszteri térképek és az ingatlan-nyilvántartások használatához	33

BEVEZETÉS

Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és Unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2023/1115 rendelet (a továbbiakban: az erdőirtásról szóló uniós rendelet) 15. cikkének (5) bekezdése rögzíti, hogy a Bizottság iránymutatásokat dolgozhat ki, hogy elősegítse a rendelet összehangolt végrehajtását.

Az útmutató kizárólagos célja, hogy tájékoztatást nyújtson az erdőirtásról szóló uniós rendelet egyes vonatkozásairól. Az erdőirtásról szóló uniós rendelet rendelkezéseit nem váltja fel, nem egészíti ki és nem módosítja, ugyanis a rendelet állapítja meg a jogi kötelezettségeket. Ezt az útmutatót nem lehet önmagában figyelembe venni, vagyis a jogszabályokkal együtt kell alkalmazni, nem pedig „önálló” hivatkozási alapként.

Ez az útmutató azonban hasznos referenciaanyag mindazok számára, akiknek be kell tartaniuk az erdőirtásról szóló uniós rendelet rendelkezéseit, mivel tovább pontosítja a jogszabálysöveg egyes részeit, tehát iránymutatást ad a piaci szereplőknek és a kereskedőknek. Emellett a nemzeti illetékes hatóságok és jogérvényesítő szervek, valamint a nemzeti bíróságok számára is iránymutatásként szolgálhat az erdőirtásról szóló uniós rendelet végrehajtása és érvényesítése során.

Az e dokumentumban tárgyalt kérdések megvitatásra kerültek a tagállamok kijelölt képviselőivel, és velük együttműködésben kerültek kidolgozásra. További kérdésekkel is lehet majd foglalkozni, amikor több tapasztalat áll rendelkezésre az erdőirtásról szóló uniós rendelet alkalmazása terén, ez esetben pedig ez az útmutató értelemszerűen felülvizsgálatra kerül.

Az ebben az útmutatóban tárgyalt összes kérdést illetően megjegyzendő, hogy a (43) preambulumbekkezdés szerint a rendeletben szereplő fogalom meghatározások az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC), az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) és a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) keretében végzett munkára épülnek.

Az útmutató harmadik kiadása javítja az egyértelműséget, többek között az alkalmazási határidők, a piaci szereplőkre és kereskedőkre vonatkozó rendelkezések pontossága tekintetében, ami megkönnyíti az egyszerű és hatékony átvilágítást és nyomomonkövethetőséget. Az útmutatót a Gyakran ismételt kérdésekkel együtt kell értelmezni, amelyek további példákkal és pontosításokkal szolgálnak az érdekelt felek széles köre által feltett kérdésekre vonatkozóan.

Az uniós jog általános elveinek egyike az arányosság elve, amely az uniós jogszabályok értelmezésére és érvényesítésére – ideértve az uniós jogi aktusok rendelkezéseinek a tagállamok általi végrehajtását – vonatkozik ⁽¹⁾, figyelembe véve a Szerződés vonatkozó rendelkezéseit is.

1. A „FORGALOMBA HOZATAL”, A „FORGALMAZÁS” ÉS A „KIVITEL” FOGALMÁNAK MEGHATÁROZÁSA

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk – Fogalom meghatározások; 4. cikk – A piaci szereplők kötelezettségei; 4a. cikk – Egyszerűsített rendszer az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők számára; 5. cikk – A downstream piaci szereplők és kereskedők kötelezettségei

A piaci szereplők 4. és 4a. cikk szerinti, valamint a downstream piaci szereplők 5. cikk szerinti kötelezettségei akkor merülnek fel, ha releváns termékeket „hoznak forgalomba” vagy „visznek ki”, illetve ez szándékukban áll. A kereskedők 5. cikk szerinti kötelezettségei akkor merülnek fel, ha releváns árukat vagy releváns termékeket „forgalmaznak”, illetve ez szándékukban áll.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet ellátásilánc-infografikái áttekintést nyújtanak a lehetséges forgatókönyvekről, ismertetve azokat a kötelezettségeket, amelyek releváns termékek forgalomba hozatala, forgalmazása vagy uniós piacról történő kivitele esetén a piaci szereplőket, a downstream piaci szereplőket és a kereskedőket terhelik.

⁽¹⁾ A végrehajtásról bővebb felvilágosítást a következő linken elérhető Gyakran ismétlődő kérdések nyújtanak: Az erdőirtásról szóló uniós rendelet végrehajtása – Európai Bizottság (europa.eu).

a) **Forgalomba hozatal**

A 2. cikk 16. pontja szerint a releváns áru vagy releváns termék „forgalomba hozatala” az uniós piacon **első alkalommal** történő forgalmazása. Az uniós piacon már forgalomba hozott releváns áruk vagy releváns termékek nem tartoznak e körbe. A „forgalomba hozatal” fogalma az egyes releváns árukra vagy termékekre vonatkozik, nem terméktípusokra, függetlenül attól, hogy a termék egyedi-e vagy sorozatban gyártott,

b) **Forgalmazás**

A 2. cikk 18. pontja szerint a „forgalmazás” a releváns termék alábbiak szerinti **rendelkezésre bocsátása**:

- **az uniós piacon való értékesítés, fogyasztás vagy használat céljára történik** – tehát a releváns terméknek vagy árunak fizikailag az EU-ban kell lennie, miután az EU-ban termelték ki vagy állították elő, illetve behozták az EU-ba, és „szabad forgalomba bocsátás” vám eljárás alá vonták. Ami az EU-ba behozott releváns termékeket illeti, mindaddig nem szereznek „uniós áru” vámjogi státust, amíg be nem lépnek az Unió vámterületére, és a vámhatóságok szabad forgalomba nem bocsátják őket. A „szabad forgalomba bocsátás” vám eljárástól eltérő vám eljárás (például vámraktározási eljárás, aktív feldolgozás, ideiglenes behozatal, árutovábbítás) alá vont releváns termékek, az erdőirtásról szóló uniós rendelet alapján nem minősülnek forgalomba hozottnak,

valamint

- **kereskedelmi tevékenység keretében történik** – tehát a 2. cikk 19. pontjában meghatározott üzleti jellegű környezetben zajlik tevékenység. A kereskedelmi tevékenységek végezhetők ellenérték fejében vagy ingyenesen. A nem kereskedelmi fogyasztók rendelkezésére bocsátás és a nem ellenérték fejében végzett tevékenységek (például adományozás vagy térítésmentes tevékenységek) egyaránt az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá tartoznak. A rendelet a nem kereskedelmi fogyasztók számára nem ír elő követelményeket, mivel az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya nem terjed ki a magáncélú felhasználásra és fogyasztásra.

A „**forgalmazás**” tehát úgy értendő, hogy a kereskedő releváns termékeket bocsát rendelkezésre az uniós piacon i. értékesítés, fogyasztás vagy használat céljára; egyúttal pedig ii. kereskedelmi tevékenysége keretében teszi ezt.

A „**forgalomba hozatal**” következképpen úgy értendő, hogy a piaci szereplő egy releváns terméket hoz forgalomba az uniós piacon i. értékesítés, fogyasztás vagy használat céljára; ii. első alkalommal; és iii. kereskedelmi tevékenysége keretében.

A „piaci szereplő”, az „elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplő”, a „downstream piaci szereplő” (az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 15., 15a. és 15b. pontja) és a „kereskedelmi tevékenység keretében” (a rendelet 2. cikkének 19. pontja) fogalom meghatározása egyaránt arra utal, hogy annak a személynek, aki releváns terméket hoz forgalomba

- a) kereskedelmi vagy nem kereskedelmi fogyasztóknak történő értékesítés céljára, tehát ellenérték fejében vagy ingyenesen;
- b) feldolgozás céljára; vagy
- c) a saját vállalkozásában való használatra,

eleget kell tennie az erdőirtásról szóló uniós rendeletnek.

A „**piacra belépő releváns termékek**” fogalma tehát úgy értendő, hogy releváns termékek tekintetében egyidejűleg teljesülnek az alábbi feltételek:

- „szabad forgalomba bocsátás” vám eljárás alá vonásukat bejelentik azzal a céllal, hogy az uniós piacon hozzák őket forgalomba. Csak a vámhatóságok által szabad forgalomba bocsátott termékek minősülnek az uniós piacon forgalomba hozottnak. A „szabad forgalomba bocsátás” vám eljárástól eltérő vám eljárásra (például vámraktározási eljárás, aktív feldolgozás, ideiglenes behozatal stb.) nem terjed ki az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya,

valamint

- az uniós piacon való forgalomba hozatalra, azaz (vállalkozások közötti, illetve vállalkozások és fogyasztók közötti) „kereskedelmi tevékenység keretében” való szállításra szánják őket.

- Az Unió vámterületén közvetlenül magáncélú felhasználásra vagy fogyasztásra szánt termékekre (fogyasztók közötti kereskedelmi tevékenység) nem vonatkozik az erdőirtásról szóló uniós rendelet (például abban az esetben, ha magánszemély az EU-n kívüli útról hoz be ilyen termékeket magáncélú felhasználásra vagy fogyasztásra).

c) **Kivitel**

a 2. cikk 37. pontja értelmében a „kivitel” a 952/2013/EU rendelet (*) 269. cikkében meghatározott kiviteli vámeljárást jelenti, és uniós áruknak az Unió vámterületéről történő kiszállítását foglalja magában.

A 952/2013/EU rendelet 269. cikke rögzíti, hogy a kiviteli eljárás nem vonatkozik a következőkre: a) passzív feldolgozási eljárás alá vont áruk; b) az Unió vámterületéről azt követően kiszállított áruk, hogy azokat a meghatározott célra történő felhasználási eljárás alá vonták; c) a héa- vagy jövedékiadó-mentesen, repülési és hajózási készletekként szállított áruk, függetlenül a légi járat vagy a hajó úti céljától, amelyek esetében az áruk ilyen jellegét bizonyítani kell; d) belső árutovábbítási eljárás alá vont áruk; e) a 952/2013/EU rendelet 155. cikkének megfelelően az Unió vámterületéről ideiglenesen kiszállított áruk.

A 952/2013/EU rendelet 270. cikkében meghatározott újrakivitel nem tartozik az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá. E tekintetben az újrakivitel azt jelenti, hogy a releváns áru vagy releváns termék nem szerzett „uniós áru” vámjogi státust, és például újrakiviteli árunyilatkozat benyújtása után kiszállítják az Unió vámterületéről.

A „piacot elhagyó releváns termékek” fogalma következőképpen úgy értendő, hogy releváns termékek tekintetében bejelentik a „kivitel” vámeljárással való vonást kereskedelmi tevékenység keretében.

2. A „PIACI SZEREPLŐ”, A „DOWNSTREAM PIACI SZEREPLŐ”, AZ „ELSŐDLEGES MIKRO- VAGY KIS MÉRETŰ PIACI SZEREPLŐ” ÉS A „KERESKEDŐ” FOGALOMMEGHATÁROZÁSA

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk – Fogalommeghatározások; 7. cikk – Harmadik országokban letelepedett piaci szereplők általi forgalomba hozatal

Minden egyes érintett termék esetében meg kell vizsgálni, hogy egy természetes vagy jogi személy piaci szereplőnek, downstream piaci szereplőnek vagy kereskedőnek minősül-e. Ha ez a személy több releváns terméket hoz forgalomba, viszkiz és/vagy forgalmaz, egyidejűleg több szerepet is betölthet az egyes termékek ellátási láncában betöltött pozíciójától függően.

a) **Piaci szereplő**

A 2. cikk 15. pontja szerint a **piaci szereplő** olyan természetes vagy jogi személy, aki, illetve amely:

- releváns termékeket hoz forgalomba vagy viszkiz;
- kereskedelmi tevékenység keretében; és
- nem downstream piaci szereplő.

A piaci szereplő következetes azonosításának lehetővé tétele érdekében különbséget lehet tenni szerepkörükben az alapján, ahogy releváns termékeiket forgalomba hozzák az uniós piacon, ami attól függően eltérő, hogy az EU-ban vagy azon kívül állították elő őket.

- A 2. cikk 14. pontja szerint **az EU-ban** előállított releváns termékek esetében a piaci szereplő rendszerint az a személy, aki előállításuk után értékesíti őket.

(*) Az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU rendelete (2013. október 9.) az Unió Vámkódex létrehozásáról (HL L 269., 2013.10.10., 1. o., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj>).

- **az EU-n kívül** előállított releváns áruk vagy releváns termékek esetében:
 - a piaci szereplő általában az a személy, aki importőrként jár el a releváns áruk vagy releváns termékek „szabad forgalomba bocsátás” vámeljárási alá vonásának bejelentésekor. Az importőr a vám-árnyilatkozat megfelelő adatelemében megjelölt személy, adott esetben:
 - az „importőr” a 13 04 000 000 adatelemben (az (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló rendelet ⁽³⁾ B. melléklete),
 - a DE 3/15 adatelem az uniós vámadatmodell (EUCDM) előző kiadásában,
 - a „címzett” az egységes vámokmány 8. rovatában,
 - ha a releváns áruk vagy releváns termékek „szabad forgalomba bocsátás” vámeljárási alá vonásának bejelentésekor importőrként eljáró személy nem az Unióban letelepedett, a releváns termékeket forgalmazó, az Unióban letelepedett első természetes vagy jogi személy is piaci szereplőnek minősül, tehát a 2. cikk 15. pontjában vagy 15a. pontjában foglalt fogalom meghatározás szerint ugyan nem piaci szereplő, de rá is a 7. cikk szerinti piaci szereplő kötelezettségei vonatkoznak. Ez a követelmény kiegészíti az Unión kívül letelepedett piaci szereplő kötelezettségeit, és az a célja, hogy mindig legyen legalább egy, az EU-ban letelepedett felelős piaci szereplő,
 - amennyiben egy releváns terméket „szabad forgalomba bocsátás” vámeljárási alá vonnak, és közvetlenül a végső fogyasztónak szállítanak (pl. online vagy távértékesítés esetén), a fogyasztó (azaz olyan természetes személy, aki nem kereskedelmi, üzleti vagy szakmai célból jár el), soha nem minősül az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti piaci szereplőnek, még akkor sem, ha a vám-árnyilatkozaton „importőrként” tüntetik fel. A piaci szereplő a terméket a 2. cikk 18. és 19. pontja értelmében vett kereskedelmi tevékenység keretében ténylegesen értékesítő személy, például gyártó, eladó, online kiskereskedő vagy logisztikai szolgáltató. Az e-kereskedelem sajátosságaira vonatkozó további információk a Gyakran ismételt kérdésekben találhatók.
- az EU-ba **behozott** releváns termékeknél a „piaci szereplő” fogalmának meghatározása független a termék tulajdonjogának átruházásától és más szerződéses megállapodásoktól.
- **Belföldi** termék forgalomba hozatala esetén a piaci szereplő rendszerint az a személy, aki az értékesítési helyen az áru vagy termék tulajdonosa. Ez azonban a szerződéses megállapodás egyedi körülményeitől függhet. Abban az esetben, ha egy személy olyan szerződést köt, amellyel felhatalmazza a másik szerződő felet a releváns áru előállítására, az előállítást végző szerződő fél akkor tekintendő piaci szereplőnek, ha pusztán az előállítás révén (pl. a fák kitermelésével vagy a borjú születésével) közvetlenül és automatikusan a termék tulajdonosává válik. Nem ez a helyzet akkor, ha az alkalmazandó nemzeti jog vagy a szerződés előírja, hogy a természetes vagy jogi személy az előállítást követően átruhazza a tulajdonjogot a másik szerződő félre (lásd a 2024. november 21-i C-370/23. sz. ítéletet ⁽⁴⁾).
- az EU-ba **kivitt** releváns termékeknél a piaci szereplő rendszerint az a személy, aki exportőrként jár el a releváns termékek kiviteli vámeljárási alá vonásának bejelentésekor. Az exportőr a vám-árnyilatkozat megfelelő adatelemében megjelölt személy, adott esetben:
 - az „exportőr” a 13 01 000 000 adatelemben (az (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló rendelet B. melléklete),
 - a DE 3/1 adatelem az uniós vámadatmodell (EUCDM) előző kiadásában,
 - a „feladó/exportőr” az egységes vámokmány 2. rovatában.

⁽³⁾ A Bizottság (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló rendelete (2015. július 28.) a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Unió Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó részletes szabályok tekintetében történő kiegészítéséről (HL L 343., 2015.12.29., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2015/2446/oj).

⁽⁴⁾ ECLI:EU:C:2024:972.

Azok a logisztikai vagy technikai támogató szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók, például szállítványozók, szállítványozási ügynökök vagy vámjogi képviselők, akik nem rendelkeznek tulajdonjoggal vagy hasonló jogokkal az általuk kezelt termékek felett, a rendelet alkalmazásában nem minősülnek sem „gazdasági szereplőnek”, sem „kereskedőnek”, ha nem hoznak forgalomba vagy forgalmaznak termékeket, illetve nem exportálnak.

A piaci szereplők szerepét és kötelezettségeit az erdőirtásról szóló uniós rendelet ellátási láncra vonatkozó infografikaiban és a gyakran ismételt kérdésekben található forgatókönyvek segítségével részletesebben ismertetjük.

b) Az elsődleges mikro- és kis méretű piaci szereplő

A 2. cikk 15a. pontja értelmében az **elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplő** olyan, az erdőirtásról szóló uniós rendelet 29. cikkével összhangban alacsony kockázatúnak minősülő országban letelepedett természetes személy vagy a 2013/34/EU irányelv 3. cikke (1) bekezdésének, illetve 3. cikke (2) bekezdése első albekezdésének értelmében vett mikro- vagy kisvállalkozás, függetlenül annak jogi formájától, aki, illetve amely:

- i. közvetlenül hoz forgalomba vagy exportál olyan releváns termékeket, amelyeket
- ii. maga a piaci szereplő termesztett, takarított be, nyert ki vagy nevelt az érintett földterületeken, illetve szarvasmarhák esetében az adott országban található létesítményekben,
- iii. kereskedelmi tevékenység keretében.

Ide tartoznak azok a piaci szereplők, amelyek túllépik a 2013/34/EU irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és (2) bekezdésének első albekezdésében meghatározott három kritérium közül legalább kettőnek a határértékét, de bizonyítani tudják, hogy mérlegfőösszegüknek, nettó árbevételüknek és az alkalmazottak átlagos létszámának a pénzügyi év során a releváns árukhoz és a releváns termékekhez kapcsolódó részei nem haladják meg az említett három kritérium közül legalább kettőnek a határértékét.

Az „elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplő” fogalom a 2. cikk 15. pontjában meghatározott „piaci szereplő” fogalom részhalmaza. Ezen iránymutatás alkalmazásában – eltérő rendelkezés hiányában – a „piaci szereplőre” való bármely hivatkozást úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja az „elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplőt” is.

A mikro- vagy kis méretű piaci szereplők szerepét és kötelezettségeit az erdőirtásról szóló uniós rendelet ellátási láncra vonatkozó infografikaiban és a gyakran ismételt kérdésekben található forgatókönyvek segítségével részletesebben ismertetjük.

c) Downstream piaci szereplő

A 2. cikk 15b. pontja szerint a **downstream piaci szereplő** olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely:

- olyan releváns termékek felhasználásával előállított releváns termékeket hoz forgalomba vagy exportál,
- amelyek mindegyike rendelkezik kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal vagy egyszerűsített árunyilatkozattal,
- kereskedelmi tevékenység keretében.

A downstream piaci szereplő ezért olyan személy, aki olyan releváns termékek felhasználásával előállított releváns termékeket hoz forgalomba vagy exportál, amelyek mindegyike rendelkezik kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal vagy egyszerűsített árunyilatkozattal. Ez jellemzően egy új HR-kód alá besorolt, más releváns termékek (pl. alkotóelemek vagy nyersanyagok) felhasználásával előállított releváns termék forgalomba hozatalát jelentené, amelyek már rendelkeznek kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal vagy egyszerűsített árunyilatkozattal. Kivétel esetén a downstream piaci szereplő szerepét a korábban kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal vagy egyszerűsített árunyilatkozattal rendelkező releváns termék kivitele vagy korábban kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal vagy egyszerűsített árunyilatkozattal rendelkező, más releváns termékek (pl. alkotóelemek vagy nyersanyagok) felhasználásával előállított releváns termék kivitele határozza meg.

Például egy olyan csokoládégyártó, amely az uniós piacon kakaóbabot (1801 00 HR-kód, amely a rendelet hatálya alá tartozik) vásárol, majd csokoládészeleteket (1806 HR-kód, amely a rendelet hatálya alá tartozik) gyárt, és azokat az uniós piacon forgalomba hozza vagy exportálja, downstream piaci szereplőnek minősülne.

A downstream piaci szereplők szerepét és kötelezettségeit az erdőirtásról szóló uniós rendelet ellátási láncra vonatkozó infografikaiban és a gyakran ismételt kérdésekben található forgatókönyvek segítségével részletesebben ismertetjük.

d) Kereskedő

- A 2. cikk 17. pontja értelmében **kereskedő** az a piaci szereplőtől vagy downstream piaci szereplőtől eltérő személy az ellátási láncban, aki vagy amely: releváns termékeket forgalmaz;
- kereskedelmi tevékenység keretében.

Kereskedő tehát minden olyan jogi személy, amely nem tartozik a piaci szereplő vagy a downstream piaci szereplő fogalom meghatározásának körébe (lásd fent), és nem hozza forgalomba, hanem egyszerűen forgalmazza a terméket a 2. cikk 18. pontjában meghatározottak szerint.

A kereskedők szerepét és kötelezettségeit az erdőirtásról szóló uniós rendelet ellátási láncra vonatkozó infografikaiban és a gyakran ismételt kérdésekben található forgatókönyvek segítségével részletesebben ismertetjük.

3. A HATÁLYBALÉPÉS NAPJA ÉS AZ ALKALMAZÁS HATÁRIDEJE

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 1. cikk, (2) bekezdés – Tárgy és hatály; 37. cikk – Hatályon kívül helyezés; 38. cikk – Hatálybalépés és az alkalmazás kezdőnapja

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2023. június 29-én lépett hatályba. A piaci szereplőkre, downstream piaci szereplőkre és kereskedőkre, valamint az illetékes hatóságokra vonatkozó kötelezettségek többségét – így a 3–13., a 16–24., a 26., a 31. és a 32. cikkben foglaltakat – **2026. december 30-tól** kell alkalmazni, összhangban az erdőirtásról szóló uniós rendeletnek az alkalmazás kezdőnapjára vonatkozó rendelkezéseit módosító (EU) 2025/2650 rendelettel ⁽⁷⁾.

Azon piaci szereplők esetében, amelyek 2024. december 31-ig létrehozott **mikrovállalkozások vagy kisvállalkozások** (a 2013/34/EU irányelv 3. cikkének (1) bekezdése, illetve (2) bekezdésének első albekezdése értelmében), a 3–13., a 16–24., a 26., a 31. és a 32. cikkben foglalt kötelezettségek **2027. június 30-tól** alkalmazandók, kivéve azon termékek tekintetében, amelyek szerepelnek a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló 995/2010/EU rendelet ⁽⁸⁾ (a továbbiakban: az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet) mellékletében. Ez azt jelenti, hogy a rendelet hatálybalépése (2023. június 29.) és alkalmazásának kezdete (2026. december 30., a 2024. december 31. előtt létrehozott kis- és mikrovállalkozások esetében 2027. június 30-ra halasztva) között **átmeneti időszak** van, amikor az átmeneti időszakban releváns árukat és termékeket az uniós piacon forgalomba hozó, forgalmazó vagy onnan kivívó piaci szereplők és kereskedők mentesülnek az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti fő kötelezettségek alól.

Az alábbi szabályok minden árura és kapcsolódó releváns termékre **vonatkoznak az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet mellékletében szereplő fa és fatermékek kivételével** (részletes magyarázat a Gyakran ismételt kérdések című dokumentum 9. szakaszában található):

- ha az adott piaci szereplő a rá vonatkozó átmeneti időszakban hozza forgalomba a releváns árut vagy releváns terméket, e piaci szereplőt nem terhelik az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti kötelezettségek,
- ezenkívül az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti kötelezettségek nem vonatkoznak azokra az alkalmazás kezdete után a downstream piaci szereplők vagy kereskedők által forgalomba hozott vagy forgalmazott releváns termékekre, amelyek teljes egészében az átmeneti időszakban forgalomba hozott árukból vagy termékekből készülnek. Tehát az alkalmazás kezdetének a **kis- és mikrovállalkozásnak minősülő piaci szereplőkre** vonatkozó elhalasztása (2027. június 30.) miatt – e piaci szereplők általi forgalomba hozatal esetén – azok a downstream piaci szereplők és kereskedők is mentességet élveznek az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti kötelezettségek alól, akik e termékekkel vagy belőlük származó termékekkel kereskednek,
- A fent leírt esetekben a gazdasági szereplők kötelezettsége arra korlátozódik, hogy kellően meggyőző és ellenőrizhető bizonyítékokat gyűjtsenek annak igazolására, hogy a releváns terméket eredetileg a rendelet (késleltetett) alkalmazása előtt hozták forgalomba.
- **A releváns származó termék azon részei** esetében, amelyek más, 2026. december 30. (illetve mikro- és kisvállalkozások esetében 2027. június 30.) után forgalomba hozott releváns termékekből készültek, a forgalomba hozó piaci szereplőkre és downstream piaci szereplőkre és a kereskedőkre a rendelet szerinti rendes kötelezettségek vonatkoznak annak ellenére, hogy bizonyos más részek az átmeneti időszakban készülhettek.

⁽⁷⁾ HL L, 2025/2650, 2025.12.23., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2650/oj>.

⁽⁸⁾ OJ L 295, 12.11.2010, p. 23, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2010/995/oj>.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 1. cikkének (2) bekezdése szerint a rendelet nem alkalmazandó, ha a releváns termékeket 2023. június 29. előtt **állították elő**. Az előállítás ideje és helye a releváns áru előállításának dátumát és helyét jelenti, ez pedig az árukra és a származó termékekre egyaránt vonatkozik. Az előállítás dátuma többnyire az áru kitermelésének ideje, a **szarvasmarhából készült termékek** kivételével, amely esetben az előállítás ideje a szarvasmarha születésének időpontja.

Az alábbi táblázat az (EU) 2023/1115 rendelet hatálya alá tartozó releváns termékekre alkalmazandó jogszabályokat sorolja fel, az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet mellékletében szereplő fa és fatermékek kivételével:

		A releváns áru vagy releváns termék uniós piacon történő forgalomba hozatalának időpontja	
Releváns termékek	A releváns áru előállításának időpontja	2026. december 30. előtt, mikro- és kisvállalkozásnak minősülő piaci szereplők esetében pedig 2027. június 30. előtt	A nagy- és középvállalkozások esetében 2026. december 30.-tól, a mikro- és kisvállalkozások esetében pedig 2027. június 30.-tól
Az (EU) 2023/1115 rendelet I. mellékletében felsorolt szarvasmarha-, kakaó-, kávé-, olajpálma-, gumi- és szójatermékek	2023. június 29. előtt	Az (EU) 2023/1115 rendelet nem alkalmazandó.	Az (EU) 2023/1115 rendelet nem alkalmazandó.
	2023. június 29.-től	Az (EU) 2023/1115 rendelet nem alkalmazandó.	Az (EU) 2023/1115 rendelet alkalmazandó.
Az (EU) 2023/1115 rendelet I. mellékletében felsorolt és a 995/2010/EU rendelet mellékletében fel nem sorolt fatermékek	2023. június 29. előtt	Az (EU) 2023/1115 rendelet nem alkalmazandó.	Az (EU) 2023/1115 rendelet nem alkalmazandó.
	2023. június 29.-től	Az (EU) 2023/1115 rendelet nem alkalmazandó.	Az (EU) 2023/1115 rendelet alkalmazandó.

Az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet mellékletében szereplő **fa és fatermékekre** az erdőirtásról szóló uniós rendelet 37. cikkének (3) bekezdése szerint különös szabályok vonatkoznak:

- Amennyiben a fát és fatermékeket 2023. június 29. előtt állították elő (termelték ki), és:
 - 2026. december 30. előtt hozzák forgalomba, e termékeknek és a belőlük származó termékeknek meg kell felelniük az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet szabályainak; ha a származó termékek nem tartoznak az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet mellékletének hatálya alá, ezek a termékek mentesülnek az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet és az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alól;
 - 2026. december 30. és 2029. december 31. között hozzák forgalomba, e termékekre továbbra is az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet szabályai vonatkoznak, amennyiben azok az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet mellékletének hatálya alá tartoznak (lásd fent);
 - 2029. december 31. után hozzák forgalomba, e termékeknek és a belőlük származó termékeknek meg kell felelniük az erdőirtásról szóló uniós rendelet 3. cikkének.
- Amennyiben a fát és fatermékeket 2023. június 29. és 2026. december 30. között állítják elő, és:
 - 2026. december 30. előtt hozzák forgalomba, e termékeknek és a belőlük származó termékeknek meg kell felelniük az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet szabályainak; ha a származó termékek nem tartoznak az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet mellékletének hatálya alá, ezek a termékek mentesülnek az uniós fa- és fatermékpiaci rendelet és az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alól;
 - 2026. december 30. után hozzák forgalomba, e termékeknek és a belőlük származó termékeknek meg kell felelniük az erdőirtásról szóló uniós rendelet szabályainak;
- a 2026. december 30. után előállított (kitermelt) fának és fatermékeknek meg kell felelniük az erdőirtásról szóló uniós rendelet szabályainak.

Az alábbi táblázat a 995/2010/EU rendelet mellékletének hatálya alá tartozó fatermékekre alkalmazandó jogszabályokat sorolja fel:

Releváns termékek	Az előállítás időpontja	A releváns áru vagy releváns termék uniós piacon történő forgalomba hozatalának időpontja		
		2026. december 30. előtt	2026. december 30-tól 2029. december 30-ig	2029. december 31-től
A 995/2010/EU rendelet mellékletében felsorolt fa és fatermékek	2023. június 29. előtt	995/2010/EU rendelet (EUTR)	995/2010/EU rendelet (EUTR)	Az (EU) 2023/1115 rendelet
	2023. június 29-től	995/2010/EU rendelet (EUTR)	Az (EU) 2023/1115 rendelet	Az (EU) 2023/1115 rendelet

Szemléltető kérdés és válasz: A 2026. december 30-tól forgalomba hozott, de 2023. június 29. és 2026. december 30. között kitermelt és forgalomba hozott fából előállított papírtérmekek esetében van-e szükség kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozatra?

Ilyen esetekben a kitermelt faanyagnak és az ilyen fából előállított termékeknek meg kell felelniük az uniós fa- és fatermékpiaci rendeletnek. Nincs szükségük kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozatra vagy egyszerűsített árnyilatkozatra, mivel ez a követelmény az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá tartozó termékekre vonatkozik.

4. KELLŐ GONDOSSÁG

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk, 26. pont – Fogalommeghatározások; 4., 4a. és 5. cikk – A piaci szereplők, a downstream piaci szereplők és a kereskedők kötelezettségei 8. cikk – Kellő gondosság 9. cikk – Tájékoztatási követelmények; 10. cikk – Kockázatértékelés

A 4. cikk (1) bekezdése szerint **valamennyi** piaci szereplőnek – beleértve az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplőket és a 13. cikkel összhangban az egyszerűsített kellő gondosság előnyeit élvező piaci szereplőket is – a releváns termékek 3. cikknek való megfelelésének bizonyítása érdekében a 8. cikkel összhangban kellő gondossággal kell eljárniuk a releváns termékek forgalomba hozatala vagy azok kivitele előtt. Ennek érdekében és a 12. cikk (1) bekezdésével összhangban a piaci szereplőknek létre kell hozniuk és naprakészen kell tartaniuk egy eljárásokból és intézkedésekből álló keretrendszer, a „kellő gondosság elvén alapuló rendszert”.

A 8. cikkben meghatározott, kellő gondosságra vonatkozó követelmények előírják a piaci szereplők számára, hogy:

- a 8. és 9. cikk szerint minden egyes beszállítótól információkat, dokumentumokat és adott esetben adatokat gyűjtsenek az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá tartozó (az I. mellékletben felsorolt) releváns termékekről,
- a gyűjtött információkat ellenőrizték és elemezzék más háttér-információkkal együtt, és ennek alapján végezzenek **kockázatértékelést** a 10. cikknek megfelelően, valamint
- a 11. cikk szerint fogadjanak el **kockázatcsökkentő intézkedéseket**, kivéve, ha a 10. cikkel összhangban elvégzett kockázatértékelés arra a következtetésre jut, hogy nem áll fenn vagy csak elhanyagolható annak a kockázata, hogy a releváns termékek nem felelnek meg.

A piaci szereplők felelősek saját üzleti tevékenységeik alapos vizsgálatáért és elemzéséért, amihez a 9. cikkben foglalt tájékoztatási követelmények teljesítéséhez szükséges információk, adatok és dokumentumok összegyűjtésére, a kockázatértékelés (10. cikk) részeként történő elemzésére, valamint – adott esetben – kockázatcsökkentő intézkedések (11. cikk) meghozatalára van szükség, kivéve, ha a meg nem felelés kockázata az értékelés alapján elhanyagolható.

Valamennyi piaci szereplőnek – beleértve az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplőket és a 13. cikkkel összhangban az egyszerűsített kellő gondosság előnyeit élvező piaci szereplőket is – köteles teljesíteni a 9. cikkben meghatározott tájékoztatási követelményeket.

Azoknak a piaci szereplőknek – beleértve az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplőket is –, amelyek a 13. cikkkel összhangban az egyszerűsített kellő gondosság előnyeit élvező alacsony kockázatú országokban előállított releváns termékeket hoznak forgalomba vagy exportálnak, nem kell teljesíteniük a 10. és a 11. cikkben foglalt kötelezettségeket a kockázat elhanyagolhatóságának igazolásához, kivéve, ha a piaci szereplők olyan információkat szereznek, vagy olyan információk jutnak a tudomásukra, amelyek alapján fennáll a kockázata annak, hogy az általuk forgalomba hozni vagy kivinni kívánt releváns termék nem felel meg a rendeletnek. További részletekért lásd a c) és az e) pontot.

a) **Kockázatértékelés és kockázatsökkentés (10. és 11. cikk)**

Azoknak a piaci szereplőknek, amelyeknek a 10. és 11. cikkkel összhangban kockázatértékelést és kockázatsökkentést kell végezniük, a 10. cikk (2) bekezdésével összhangban a kellő gondosság elvén alapuló rendszerükben meg kell határozniuk a kockázatértékelési kritériumokat, amelyeket az uniós piacon forgalomba hozni vagy onnan kivinni kívánt releváns termékek tekintetében figyelembe kívánnak venni. Ezért a kockázatértékelési kritériumokat a piaci szereplő által forgalomba hozni vagy kivinni kívánt releváns termékhez kell igazítani.

Az adatgyűjtésnek, a kockázatértékelésnek és a kockázatsökkentésnek ok-okozati összefüggésben kell állnia egymással, és tükröznie kell a piaci szereplő üzleti tevékenységeinek és a releváns termékek ellátási láncainak a jellemzőit.

A 10. cikk (2) bekezdése a kockázati szint értékeléséhez szükséges további háttér-információkat jelöl meg, ilyen például az előállító ország erdőinek állapota.

Ha a termékek több forrásból vagy földrajzi helyről származó árukból készülnek, mindegyik forrásra vagy földrajzi helyre vonatkozóan értékelni kell a kockázatot.

A gyűjtött adatok alapján pontosan meghatározott kockázatelemzési feladatokat kell végrehajtani, és meg kell határozni a kockázati kategóriákat és a hozzájuk kapcsolódó szükséges kockázatsökkentő intézkedéseket. A piaci szereplők csak eseti alapon értékelhetik a kockázat szintjét, mivel számos tényezőtől függ.

A kockázatértékelés többféleképpen elvégezhető, de a piaci szereplőnek mindegyik releváns termék esetében figyelembe kell vennie a 10. cikk (2) bekezdésében felsorolt kritériumokat. Ennek keretében ki kell térni az alábbi kérdésekre és szempontokra:

— *Hol állították elő a terméket?*

Mi az előállító országhoz vagy annak részeihez rendelet, a 29. cikk szerinti kockázati szint (⁹⁾? Mekkora az erdővel borított területek aránya, és mekkora az erdőirtás vagy az erdőpusztulás előfordulási gyakorisága (aránya) az előállító országban vagy annak részein? Milyen nagy a releváns áru jogszerűtlen előállításának előfordulási gyakorisága (aránya) az országban vagy annak részein?

— *Melyek az adott termékre jellemző kockázatok?*

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet I. mellékletében felsorolt különféle releváns termékek előállításában jelentős különbségek vannak, amelyek a meg nem felelés kockázatát is befolyásolják. Például egyes termékek több száz különböző földrajzi helyen előállított nyersanyagot tartalmaznak, vagy a gyártásuk során jelentős vegyi vagy fizikai eljárásoknak vetik alá őket.

— *Mennyire összetett az ellátási lánc?*

Az „ellátási lánc összetettségének” fogalmáról az 5. szakaszban található pontosítás.

— *Vannak arra utaló jelek, hogy az ellátási láncban valamely vállalat jogellenes gyakorlatokban, erdőirtáshoz vagy erdőpusztuláshoz kapcsolódó tevékenységekben működik közre?*

Nagyobb a kockázata annak, hogy a jogellenes gyakorlatokban, erdőirtásban vagy erdőpusztulásban érintett vállalatot vásárolt releváns áruk vagy termékek nem lesznek megfelelők. Benyújtottak-e indokolással alátámasztott aggályokat az ellátási láncban lévő vállalattal szemben a 31. cikknek megfelelően? Megsértette-e az ellátási láncban lévő bármely vállalat a vonatkozó jogszabályokat (¹⁰), és az állam szankcionálta-e ezt a jogsértést?

(⁹) Megjegyzendő, hogy az országok átlagos kockázatának minősülnek, ha nincs hozzájuk rendelve konkrét kockázati szint.

(¹⁰) Jogellenességgel, erdőirtással és erdőpusztulással kapcsolatos jogszabályok.

- *Rendelkezésre áll-e tanúsítási és harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerekről származó bármilyen kiegészítő információ az ellátási láncban belüli vállalatok erdőirtásról szóló uniós rendeletnek való megfeleléséről?*

A harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerekről a 10. szakaszban található pontosítás.

- *A releváns termékeket az előállító ország vonatkozó jogszabályaival összhangban állították elő?*

Az előállító ország vonatkozó jogszabályainak meghatározását a 2. cikk 40. pontja tartalmazza. A jogszerűsége vonatkozó követelményekről bővebb felvilágosítás a 6. szakaszban található.

- *Felmerül-e aggály az előállító országgal vagy annak részeivel és a származási országgal vagy annak részeivel kapcsolatosan, például a korrupció szintje, az okmány- és adathamisítás elterjedtsége, a jogérvényesítés hiánya, az emberi jogok nemzetközi jogának megsértése, fegyveres konfliktus vagy az ENSZ Biztonsági Tanácsa vagy az Európai Unió Tanácsa által hozott szankciók elterjedtsége tekintetében?*

Ezek az aggályok gyengíthetik a vonatkozó jogszabályoknak való megfelelést igazoló egyes dokumentumok megbízhatóságát. Ezért meg kell vizsgálni az ország korrupciós szintjét, az üzleti kockázati indexeket és más lényeges mutatókat.

- *Haladéktalanul rendelkezésre bocsátotta-e a beszállító a vonatkozó jogszabályoknak való megfelelést igazoló összes dokumentumot, és azok ellenőrizhető-e?*

Ha a piaci szereplők kérésére minden lényeges dokumentum azonnal rendelkezésre áll, akkor nagyobb a valószínűsége annak, hogy az ellátási lánc jól működik, és a beszállító tisztában van az erdőirtásról szóló uniós rendelet követelményeivel.

b) Elhanyagolható kockázat

Az elhanyagolható kockázat fogalma a 2. cikk 26. pontjának megfelelően értendő, tehát az áruk vagy termékek – a termékre jellemző és az általános információk 10. cikk szerinti, valamint szükség esetén a megfelelő kockázatsökkentő intézkedések alkalmazásának 11. cikk szerinti teljes körű értékelése alapján – *nem adnak okot* azzal kapcsolatos kétségre, hogy nem felelnek meg a 3. cikk a) (erdőirtásmentesség) vagy b) (jogszerű előállítás az előállító országban alkalmazandó jogszabályoknak megfelelően) pontjának.

A kockázatértékelési kritériumok 10. cikk (2) bekezdésében szereplő felsorolása nem kimerítő jellegű, a piaci szereplők dönthetnek további kritériumok alkalmazásáról, ha így könnyebben meghatározhatják annak valószínűségét, hogy a releváns árut vagy terméket jogellenesen állították elő, vagy nem erdőirtásmentes, vagy elősegíti a jogszerű vagy erdőirtásmentes termelés bizonyítását.

Amennyiben a kockázatértékelés és a kockázatsökkentés azzal a következtetéssel zárul, hogy valamely kockázati kritérium tekintetében nem elhanyagolható kockázati szint mutatható ki, akkor a terméket nem elhanyagolható kockázatúnak kell tekinteni, ezért a piaci szereplő nem hozhatja forgalomba az uniós piacon, illetve nem viheti ki onnan.

c) Az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők kötelezettségei

Az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők olyan piaci szereplők, amelyek a kötelezettségek 4a. cikkben meghatározott egyszerűsített rendszerének hatálya alá tartoznak.

A kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozat benyújtására vonatkozó kötelezettség helyett csak egyszeri egyszerűsített nyilatkozatot kell benyújtaniuk az információs rendszerben (4a. cikk (2) bekezdés). A 9. cikk (1) bekezdésének h) pontjában előírt földrajzi helymeghatározás helyett postai címet is használhatnak, feltéve, hogy az egyértelműen megfelel az érintett földterület vagy szarvasmarha esetében létesítmény földrajzi helyének.

Az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők a 8. cikkel összhangban kötelesek kellő gondossággal eljárni, valamint eljárásokból és intézkedésekből álló keretrendszer létrehozni és naprakészen tartani annak biztosítása céljából, hogy az általuk forgalomba hozott vagy kivitt releváns termékek a 12. cikk (1) bekezdésében előírtak szerint megfeleljenek a 3. cikknek.

Mivel azonban az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők a meghatározás szerint teljes egészében alacsony kockázatú országokból szerzik be a terméket, nem kötelesek elvégezni a 10. és 11. cikkben előírt kockázatértékelést és kockázatsökkentést, kivéve, ha olyan releváns információkat szereznek, vagy arra utaló releváns információk jutnak a tudomásukra, hogy nem elhanyagolható a kockázata annak, hogy az érintett termékek nem felelnek meg a követelményeknek (4. cikk (4) bekezdés b) pont és 13. cikk (2) bekezdés).

Ez azt jelenti, hogy a kellő gondosság elvén alapuló rendszerük általában információgyűjtésből állna a 9. cikk szerint.

d) **A downstream piaci szereplők és kereskedők kötelezettségei**

A **downstream piaci szereplők és kereskedők** számára a rendelet 5. cikke határozza meg az alkalmazandó kötelezettségeket. A downstream piaci szereplők és kereskedők csak akkor hozhatnak forgalomba vagy forgalmazhatnak vagy vihetnek ki releváns termékeket, ha rendelkeznek az 5. cikk (3) bekezdésében előírt információkkal, lényegében ismerik beszállítóik és vállalati ügyfeleik kilétét, illetve a downstream piaci szereplők vagy az olyan kereskedők esetében, akiknek a beszállítója piaci szereplő, a termékekhez tartozó, kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozatok hivatkozási számával vagy a termékekhez tartozó árunyilatkozat-azonosítókkal. Ez a 4. cikk (7) bekezdéséből következik, amely előírja a piaci szereplők számára, hogy közöljék a downstream piaci szereplőkkel és kereskedőkkel a termékekhez tartozó, kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozatok hivatkozási számát vagy adott esetben az említett releváns termékekhez kapcsolódó árunyilatkozat-azonosítókat.

Összefoglalva, a downstream piaci szereplőknek és kereskedőknek nem kell maguknak kellő gondossággal eljárniuk, nem kell kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozatokat benyújtaniuk, és nem kell megbizonyosodniuk arról sem, hogy a kellő gondosságot az ellátási lánc korábbi szakaszaiban is gyakorolták. Ugyanakkor össze kell gyűjteniük és meg kell őrizniük az 5. cikk (3) bekezdésében említett információkat, és kérésre az illetékes hatóságok rendelkezésére kell bocsátaniuk azokat.

Emellett a downstream piaci szereplőknek és a kkv-nak nem minősülő kereskedőknek a releváns termékek forgalomba hozatala, forgalmazása vagy kivitele előtt regisztrálniuk kell a 33. cikkben említett információs rendszerben (5. cikk (2) bekezdés).

Amennyiben a downstream piaci szereplők és kereskedők releváns új információkról – köztük indokolással alátámasztott aggályokról – szereznek tudomást, az 5. cikk (5) bekezdése arra kötelezi őket, hogy haladéktalanul tájékoztassák azon tagállamok illetékes hatóságait, amelyekben a releváns terméket forgalomba hozták vagy forgalmazták, valamint azokat a további downstream piaci szereplőket és kereskedőket, amelyeknek a releváns terméket szállították. Kivétel esetén a downstream piaci szereplők tájékoztatják az előállító ország illetékes hatóságát.

Emellett a kkv-knak nem minősülő downstream piaci szereplők és a kkv-nak nem minősülő kereskedők indokolással alátámasztott aggályok esetén kötelesek ellenőrizni, hogy kellő gondossággal jártak-e el, és nem vagy csak elhanyagolható kockázatot állapítottak-e meg (5. cikk (6) bekezdés). Ha az ellenőrzés nem vagy csak elhanyagolható mértékben bizonyítja a meg nem felelés kockázatát, nem hozhatnak forgalomba, forgalmazhatnak vagy vihetnek ki releváns termékeket.

e) **Az egyszerűsített kellő gondosság, azaz alacsony kockázatú országokból történő beszerzés**

Az alacsony kockázatú országokból beszerző piaci szereplők a 8. cikkel összhangban kötelesek kellő gondossággal eljárni, teljesíteni a 9. cikkben foglalt tájékoztatási követelményeket, és a 12. cikkel összhangban létrehozni a kellő gondosság elvén alapuló rendszert.

A 13. cikkel összhangban azonban **nem** kell teljesíteniük a 10. és a 11. cikkben foglalt kötelezettségeket, miután értékelték:

- i. a releváns ellátási lánc összetettségét, és
- ii. a rendelet kijátszásának kockázatát, illetve az ismeretlen származású vagy magas vagy átlagos kockázatú országokból vagy azok részeitől származó termékekkel való keveredés kockázatát,

és megbizonyosodtak arról, hogy az általuk forgalomba hozott vagy kivitt összes releváns árut és releváns terméket kizárólag a 29. cikkel összhangban alacsony kockázatúként besorolt országokban vagy azok részeiben állították elő ⁽¹⁾.

A 13. cikk szerinti egyszerűsített kellő gondossághoz nincs szükség további információértékelési vagy kockázatenyhítési lépésekre, kivéve, ha az információgyűjtés vagy magában a 13. cikkben előírt értékelés során a gazdasági szereplők tudomására jutnak releváns új információk alapján fennáll a kockázata annak, hogy az általuk forgalomba hozni vagy kivinni kívánt releváns termék nem felel meg a rendeletnek.

Az elsődleges mikro- vagy kis méretű gazdasági szereplők általában nem kötelesek kockázatértékelést vagy kockázatsökkentést végezni, mivel meghatározásuk szerint alacsony kockázatú országból beszerző piaci szereplőről van szó, kivéve, ha olyan releváns információkat szereznek, vagy arra utaló releváns információk jutnak a tudomásukra, amelyek arra utalnak, hogy nem elhanyagolható a kockázata annak, hogy az érintett termékek nem felelnek meg a követelményeknek.

⁽¹⁾ A 29. cikk (2) bekezdése szerint a Bizottság végrehajtási jogi aktusok útján listát bocsát rendelkezésre azokról az országokról vagy azok részeiről, amelyek alacsony vagy magas kockázatot jelentenek. Ezen országok legutóbbi jegyzékét az (EU) 2025/1093 bizottsági végrehajtási rendelet határozza meg.

f) **Kölcsönhatás a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelvvel és a kényszermunka tilalmáról szóló rendelettel**

A fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló (EU) 2024/1760 irányelv⁽¹²⁾ általános, horizontális keretet határoz meg a nagyon nagy uniós és nem uniós vállalatok fenntarthatósággal kapcsolatos átvilágításához. Az erdőirtásról szóló uniós rendelet az erdőirtásra vonatkozó ágazati keretet biztosít bizonyos termékekre vonatkozóan a kellő gondosság egyes szempontjait illetően. A fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv és az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya eltérő: míg az erdőirtásról szóló uniós rendelet olyan szervezetekhez kapcsolódik, amelyek releváns termékeket hoznak forgalomba az uniós piacon vagy exportálnak, a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv bizonyos árbevételt és alkalmazotti létszámot meghaladó nagy uniós és nem uniós vállalatokra alkalmazandó.

Ha az erdőirtásról szóló uniós rendelet kellő gondosságra vonatkozó különös szabályai ellentétesek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv általános szabályaival, akkor a kollízió erejéig az erdőirtásról szóló uniós rendelet rendelkezései – mint *lex specialis* – irányadók a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv általános szabályaival (*lex generalis*) szemben, amennyiben ugyanabból a célból szélesebb körű vagy konkrétabb kötelezettségeket írnak elő. Ezt a szabályt a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv 1. cikkének (3) bekezdése rögzíti, ezzel pedig az uniós jog elveit követi, amelyek szerint ilyen esetekben a *lex specialis* elsőbbséget élvez a *lex generalis*-szal szemben. A fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv hatálya alá tartozó vállalatokra vonatkozó általános átvilágítási iránymutatásokat 2027. július 26-ig teszik közzé. A fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv alkalmazásának kezdőnapja 2029. július 26.

A kényszermunkával előállított termékek uniós piacon belüli tilalmáról szóló rendelet⁽¹³⁾ megtiltja a gazdasági szereplők számára a kényszermunkával előállított termékeknek az uniós piacon történő forgalomba hozatalát és forgalmazását, vagy az uniós piacról történő kivitelét. Mivel a rendelet valamennyi gazdasági szereplőre kiterjed, az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá tartozó gazdasági szereplőkre is alkalmazandó. Bár a kényszermunkával előállított termékek uniós piacon belüli tilalmáról szóló rendelet nem ír elő átvilágítási kötelezettségeket a gazdasági szereplők számára, az egyéb uniós jogszabályok, például a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelv vagy az erdőirtásról szóló uniós rendelet által előírt átvilágítási eljárások segíthetnek azonosítani, megelőzni, csökkenteni, megszüntetni vagy orvosolni a kényszermunka kockázatait a gazdasági szereplők tevékenységeiben és az ellátási láncokban. A kényszermunkával előállított termékek uniós piacon belüli tilalmáról szóló rendeletnek való megfelelés megkönnyítése érdekében a Bizottság kellő gondosságról szóló iránymutatást fog kiadni, hogy ezáltal kezelje a kényszermunka kockázatát az ellátási láncokban.

5. PONTOSÍTÁS AZ „ELLÁTÁSI LÁNC ÖSSZETETTSÉGÉNEK” FOGALMÁHOZ

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 8. cikk – Kellő gondosság; 9. cikk – Tájékoztatási követelmények; 10. cikk – Kockázatértékelés
11. cikk – Kockázatsökkentés

A „releváns ellátási lánc összetettsége” kifejezetten szerepel kockázatértékelési kritériumként az erdőirtásról szóló uniós rendelet 10. cikke (2) bekezdésének i) pontjában, ezért lényeges a kellő gondosság gyakorlása keretében végzett kockázatértékelés és kockázatsökkentés szempontjából. A kellő gondosság gyakorlásának részeként a 10. és 11. cikkben meghatározott kockázatértékelés és kockázatsökkentés kritériumainak egyike.

E kritérium azzal indokolható, hogy a releváns termékek előállító országba és a releváns áruk előállításához használt terület egységekre való visszavezetése nehezebb lehet, ha az ellátási lánc összetett, és ez a tényező a meg nem felelés nagyobb kockázatával jár. A lényeges információk és adatok következtetlensége és a szükséges információk beszerzésével kapcsolatos problémák az ellátási lánc bármely pontján növelhetik annak kockázatát, hogy nem megfelelő áruk vagy termékek kerülnek be az ellátási láncba. A fő szempont az, hogy a releváns termékben található releváns áruk mennyire vezethetők vissza az előállításukhoz használt terület egységekre.

A meg nem felelés kockázata nagyobb lesz, ha az ellátási lánc összetettsége megnehezíti az erdőirtásról szóló uniós rendelet 9. cikkének (1) bekezdésében és 10. cikkének (2) bekezdésében előírt információk feltárását. Ha fel nem tárt lépések vannak az ellátási láncban, vagy bármilyen más megállapítás meg nem felelésre utal, az a következtetés vonható le, hogy a kockázat nem elhanyagolható.

⁽¹²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1760 irányelve (2024. június 13.) a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról, valamint az (EU) 2019/1937 irányelv és az (EU) 2023/2859 rendelet módosításáról (HL L, 2024/1760, 2024.7.5., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>), módosította az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2026/470 irányelve (2026. február 24.) a 2006/43/EK, a 2013/34/EU, az (EU) 2022/2464 és az (EU) 2024/1760 irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos egyes vállalati beszámolási követelmények és a fenntarthatósággal kapcsolatos egyes vállalati átvilágítási követelmények tekintetében történő módosításáról (HL L, 2026/470, 2026.2.26., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2026/470/oj>).

⁽¹³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/3015 rendelete (2024. november 27.) a kényszermunkával előállított termékek uniós piacon belüli tilalmáról és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról (HL L, 2024/3015, 2024.12.12., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj>).

Az ellátási lánc annál összetettebb, minél több feldolgozó és közvetítő van az előállító országban lévő területi egységek és a piaci szereplők között. Az is növelheti összetettséget, ha több releváns terméket használnak fel új releváns termék gyártásához, vagy a releváns árukat több előállító országból szerzik be. Másrészt viszont a kellő gondosság gyakorlása rövid ellátási láncokban valószínűleg egyszerűbb, és a rövid ellátási lánc – különösen a 13. cikk szerinti egyszerűsített kellő gondosság esetén – az egyik olyan tényező lehet, amelyre támaszkodni lehet annak bizonyításában, hogy a rendelet kijátszásának kockázata elhanyagolható.

Az ellátási lánc összetettségének értékeléséhez a piaci szereplők az alábbiakban (nem kimerítően) felsorolt kérdéseket használhatják az uniós piacon forgalomba hozott, forgalmazott vagy onnan kivitt releváns termékekre vonatkozóan:

- Több feldolgozó, illetve lépés előzte meg az ellátási láncban az adott releváns termék uniós piacon történő forgalomba hozatalát, forgalmazását vagy onnan történő kivitelét?
- A releváns termék tartalmaz több területi egységről, illetve előállító országból beszerzett releváns árukat?
- A releváns termék nagymértékben feldolgozott terméknek minősül (amely maga is több másik releváns terméket tartalmazhat)?
- Faanyagra vonatkozóan:
 - A releváns termék több fajtát tartalmaz?
 - A fával, illetve a fatermékekkel több országban kereskedtek?
 - Bármely releváns feldolgozott terméket harmadik országban dolgozták fel vagy gyártották az uniós piacon történő forgalomba hozatala, forgalmazása vagy onnan történő kivitele előtt?

6. JOGSZERŰSÉG

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk, 40. pont – Fogalommeghatározások; valamint 3. cikk, b) pont – Tilalom

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 3. cikke szerint a releváns áruk és a releváns termékek csak akkor hozhatók forgalomba vagy forgalmazhatók, illetve csak akkor vihetők ki, ha az alábbi feltételek **mindegyike** teljesül:

- a) erdőirtásmentesek;
- b) **előállításuk az előállító ország vonatkozó jogszabályaival összhangban történt;** és
- c) kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal vagy egyszerűsített nyilatkozattal vannak ellátva.

A releváns termékeknek külön-külön mindhárom kritériumnak meg kell felelniük, ellenkező esetben a piaci szereplők nem hozhatják forgalomba, és nem vihetik ki őket.

a) Az előállító ország vonatkozó jogszabályai

Az, hogy a releváns árut vagy releváns terméket az előállító ország vonatkozó jogszabályai szerint állították-e elő, annak az országnak a jogszabályai alapján állapítható meg, ahol az árut vagy – termék esetében – egy releváns termékben lévő árut releváns területi egységeken – vagy szarvasmarha esetében létesítményekben – termesztették, kitermelték, kinyerték vagy felnevelték.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet rugalmas megközelítést alkalmazva jogterületeket sorol fel, nem konkrét jogszabályokat, mivel azok országonként eltérőek, és időről időre módosulnak. Ugyanakkor csak **az előállítási terület jogállására vonatkozóan** alkalmazandó jogszabályok minősülnek az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 40. pontja szerint vonatkozó jogszabálynak. Tehát általában véve a jogszabályok relevanciáját az erdőirtásról szóló uniós rendelet 3. cikkének b) pontjában foglalt jogszerűségi követelmény szempontjából nem az határozza meg, hogy általánosan alkalmazandók lehetnek az áruk előállításának folyamata során, vagy a releváns termékek és releváns áruk ellátási láncaira vonatkoznak, hanem az, hogy ezek a jogszabályok kifejezetten érintik vagy befolyásolják az áruk előállításához használt terület jogállását.

Ezenkívül az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 40. pontját az erdőirtásról szóló uniós rendelet 1. cikke (1) pontjának a) és b) alpontjában meghatározott célkitűzésekkel összefüggésben kell értelmezni, tehát az adott jogszabály akkor is releváns, ha tartalma közvetlenül kapcsolódhat erdőirtás és erdőpusztulás megállításához az éghajlatváltozásnak és a biológiai sokféleség csökkenésének kezelésére tett uniós kötelezettségvállalás keretében.

A 2. cikk 40. pontjának a)–h) alpontja tovább pontosítja a vonatkozó jogszabályok fogalmát. Az alábbiakban konkrét példákkal szolgálunk, amelyek kizárólag szemléltető jellegűek, felsorolásuk nem kimerítő:

- *földhasználati jogok*, ideértve a földterületen történő kitermelésről és előállításról vagy a földterület hasznosításáról szóló jogszabályokat, például:
 - földterület átruházásáról szóló jogszabályok, különösen mezőgazdasági földterületekre vagy erdőkre vonatkozóan,
 - földbérleti ügyletekről szóló jogszabályok,
- *környezetvédelem*: kapcsolat van az erdőirtás és az erdőpusztulás megállításának, az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének vagy a biológiai sokféleség védelmének célkitűzésével, például:
 - a védett területekről szóló jogszabályok,
 - a természetvédelemről és a természet helyreállításáról szóló jogszabályok,
 - a vadon élő állatok és növények, valamint a biológiai sokféleség védelméről és megőrzéséről szóló jogszabályok,
 - a veszélyeztetett fajokról szóló jogszabályok,
 - a területfejlesztésről szóló jogszabályok,
- *erdőkkel kapcsolatos – többek között az erdőgazdálkodásról és a biológiai sokféleség megőrzéséről szóló – szabályok, amennyiben azok közvetlenül a fakitermeléshez kapcsolódnak*, például:
 - az erdők védelméről és megőrzéséről, valamint a fenntartható erdőgazdálkodásról szóló jogszabályok,
 - erdőirtás elleni jogszabályok,
 - a hivatalos közlönyökben jogszerűen közzétett területi határokon belüli fakitermelési jogok,
- *harmadik felek jogai*, köztük a releváns áruk és termékek előállításával érintett földtulajdon- és földhasználati jogok, valamint az őslakos népek és a helyi közösségek hagyományos földhasználati jogai, ideértve adott esetben például a telki teherjogokat vagy a haszonélvezeti jogokat,
- *nemzetközi jog által védett munkavállalói jogok és emberi jogok*, amelyek a releváns áruk előállítására szolgáló területen tartózkodó embereket illetik meg, amennyiben ez az erdőirtásról szóló uniós rendelet szempontjából – annak az erdőirtásról szóló rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében foglalt célkitűzéseire figyelemmel – lényeges, vagy azokat az embereket illetik meg, akiknek jogai fűződnek a releváns áruk vagy termékek előállítására szolgáló területhez, ideértve az őslakos népek és a helyi közösségek jogait is, ha a vonatkozó nemzeti jogszabályok alapján alkalmazandók, vagy azokban megjelennek, mint például a földhöz, területekhez és erőforrásokhoz fűződő jogok, a tulajdonjogok, az őslakos népek és államok között létrejött szerződésekhez, megállapodásokhoz és más konstruktív egyezményekhez kapcsolódó jogok,
- *a szabad, előzetes és tájékoztatáson alapuló beleegyezés elve*, többek között az őslakos népek jogairól szóló ENSZ-nyilatkozatban foglaltak szerint. A szabad, előzetes és tájékoztatáson alapuló beleegyezés elvének alkalmazásáról további iránymutatás kapható például az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatalán keresztül, egyúttal megjegyzendő, hogy az államoknak az egyeztetés céljaként hozzájárulással kell rendelkezniük bármely alábbi intézkedés végrehajtása előtt:
 - az őslakos népek földhöz, területhez és erőforrásokhoz fűződő jogait érintő projektek – többek között a bányászat és az erőforrások egyéb hasznosítása vagy kiaknázása – végrehajtása,
 - őslakos népek áttelepítése a földjükről vagy a területeikről,
 - visszaszolgáltatás vagy egyéb megfelelő jogorvoslat a földeknek az őket birtokló őslakos népek szabad, előzetes és tájékoztatáson alapuló beleegyezése nélküli elkobzása, elvétele, elfoglalása vagy károsítása esetén,

— *adó-, korrupcióellenes, kereskedelmi és vámszabályozás:*

- az uniós piacra belépő vagy onnan kilépő releváns ellátási láncokat illetően alkalmazandó jogszabályok, ha kimondottan kapcsolódnak a rendelet célkitűzéseéhez, vagy – kereskedelmi és vámjogszabályok esetében – kifejezetten a releváns mezőgazdasági termelési vagy fakitermelési ágazatokat érintik.

A Bizottság azt tervezi, hogy 2026 decemberéig létrehozza a vonatkozó jogszabályok adattárát, amely lehetővé teszi az előállító országok számára, hogy rendelkezésre bocsássák a 2. cikk 40. pontja szerinti vonatkozó jogszabályok jegyzékét. A piaci szereplők használhatják az adattárát a 9. cikk (1) bekezdésének h) pontja szerinti tájékoztatási követelmények teljesítésének elősegítésére.

b) **A jogszerűséggel kapcsolatos kellő gondosság**

A piaci szereplőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy az előállítási terület jogállására vonatkozóan milyen jogszabályok vannak hatályban mindazokban az országokban, ahonnan árut vagy terméket szereznek be. A vonatkozó jogszabályok közé tartozhatnak többek között az alábbiak:

- nemzeti és regionális jogszabályok, ideértve a vonatkozó másodlagos jogszabályokat is, és
- nemzetközi jog, ideértve a több- és kétoldalú szerződéseket és megállapodásokat, amelyek kodifikálás, illetve végrehajtás útján alkalmazandók a nemzeti jogban.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 9. cikke (1) bekezdésének h) pontja szerint az előállító ország alkalmazandó jogszabályainak való megfelelést igazoló információkat – köztük dokumentumokat és adatokat – kell gyűjteni a kellő gondosságra vonatkozó kötelezettség részeként. Az (1) bekezdés h) pontja továbbá előírja, hogy ezeknek az információknak kellő bizonyosságot nyújtnak és ellenőrizhetőnek kell lenniük.

Ebben az összefüggésben az összegyűjtendő információk jellege és terjedelme az adott ellátási láncról, előállítási területről és előállító országtól függ. A piaci szereplők az alább felsorolt hiteles információforrások széles körét használhatják fel, amelyek együttesen lehetővé teszik annak megalapozott megállapítását, hogy a releváns árukat az előállító ország vonatkozó jogszabályaival összhangban állították elő. A 9. cikk (2) bekezdésével összhangban a piaci szereplőknek kérésre az illetékes hatóságok rendelkezésére kell bocsátaniuk az e cikk alapján gyűjtött információkat, dokumentumokat és adatokat. A jogérvényesítés megkönnyítése érdekében a piaci szereplőknek meg kell tudniuk magyarázni bizonyos dokumentumok meglétét és más dokumentumok hiányát.

A részletes bizonyítékgyűjtést előnyben kell részesíteni az ellátási láncok, az előállítási területek és előállító országok esetében, amennyiben a piaci szereplő rendelkezésére álló információk első vizsgálata szerint nagyobb a kockázata annak, hogy nem felelnek meg a 3. cikk b) pontjának. Ezzel szemben az olyan ellátási láncok, az előállítási területek és előállító országok esetében, ahol a rendelkezésre álló információk kezdeti vizsgálata a 3. cikk b) pontjának való meg nem felelés elhanyagolható kockázatát jelzi, a piaci szereplők nem kötelezhetők részletes adatgyűjtésre. Például nem kötelezhetők arra, hogy szisztematikusan átfogó jogi dokumentációt gyűjtsenek minden egyes földterületre vonatkozóan, hogy konkrét dokumentumtípusokat, például egyedi tulajdoni lapokat szerezzenek be, vagy hogy kimerítő listát állítsanak össze az összes potenciálisan releváns jogszabályról, jogi dokumentumról és adatról.

A piaci szereplő rendelkezésére álló kezdeti információk magukban foglalhatnak nyilvánosan hozzáférhető információkat, valamint az előállítási területre vagy az érintett ellátási láncra vonatkozó olyan egyéb információkat, amelyekről a piaci szereplő a kellő gondosság gyakorlása előtt szerzett tudomást. Ebben a lépésben a piaci szereplő figyelembe veheti különösen az erdőirtásról szóló uniós rendelet 29. cikke szerinti országgokkockázati besorolást, valamint adott esetben a nemzetközi szervezetek által közzétett információkat, például a Világbank globális kormányzati mutatóit, valamint az előállító országról vagy előállítási területről, illetve az érintett áruk előállításához kapcsolódó ellátási láncokról szóló nyilvános jelentéseket.

A dokumentumok vagy egyéb információk gyűjtésére vonatkozó kötelezettség az országok különböző szabályozási rendszereitől függően áll fenn. Ezért a kötelezettség úgy értendő, hogy esettől függően az alábbiakra terjed ki:

- az országok hatóságai által kiállított közokiratok, például hatósági engedélyek, például az országok hatóságai által létrehozott és kezelt hivatalos nyilvántartásokból és platformokról,
- szerződéses kötelezettségeket igazoló dokumentumok, köztük őslakos népekkel vagy helyi közösségekkel kötött szerződések és megállapodások,
- állami és magánjellegű tanúsítási vagy más, harmadik fél által ellenőrzött rendszer útján kiadott kiegészítő információk,

- bírósági határozatok,
- hatásvizsgálatok, gazdálkodási tervek, környezetvédelmi ellenőrzési jelentések.

E körbe tartoznak az adott területnek a releváns áru előállítása céljából történő hasznosítására feljogosító rendelkezésekre vonatkozó információk is. Az, hogy tulajdoni lap vagy rendelkezésről szóló egyéb dokumentumok szükségesek, a nemzeti jogszabályoktól függ. Ha a nemzeti jog szerint nem szükséges tulajdoni lap birtoklása mezőgazdasági termékek előállításához és kereskedelmi hasznosításához, akkor az erdőirtásról szóló uniós rendelet alapján sem szükséges.

Az alábbi kiegészítő dokumentumok is hasznosak lehetnek:

- vállalati politikákat és magatartási kódexeket igazoló dokumentumok,
- A releváns áruk előállítóinak önkéntes önbevallása, amelyben a gyártó kijelenti, hogy a terméket az előállító ország jogszabályaival összhangban állították elő,
- magánszereplők és harmadik fél jogosultak közötti társadalmi felelősségvállalási megállapodások,
- a tulajdoni és használati jogokkal kapcsolatos igényekről és jogvitákról szóló külön jelentések.

Az információk – köztük a dokumentumok és az adatok – gyűjthetők nyomtatott vagy digitális formában.

Fontos megjegyezni, hogy az információkat, így a dokumentumokat és az adatokat, az erdőirtásról szóló uniós rendelet 9. cikke (1) bekezdésének h) pontja szerint a kockázatértékelés (a rendelet 10. cikke) céljából is gyűjteni kell, ez pedig nem tekintendő különálló követelménynek, kivéve, ha a terméket teljes egészében alacsony kockázatú országokból vagy azok részeitől szerzik be. A termék teljes egészében alacsony kockázatú országokból vagy azok részeitől történő beszerzése esetén a piaci szereplőknek az erdőirtásról szóló uniós rendelet 13. cikke szerint csak az alábbi, kockázatértékelést leíró lépéseket kell végrehajtaniuk, ha a meg nem felelés vagy kijátszás kockázatára utaló információk jutnak a birtokukba vagy tudomásukra.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 10. cikkének (1) bekezdése szerint a gyűjtött információkat együttesen kell értékelni, hogy az egész ellátási láncban belül biztosítható legyen a nyomonkövethetőség és a megfelelés. Minden információt elemezni és ellenőrizni kell, tehát a piaci szereplőknek képesnek kell lenniük értékelni az általuk gyűjtött dokumentumok tartalmát és megbízhatóságát, és átlátni a különböző dokumentumokban szereplő különböző információk közötti összefüggéseket. Az értékelés keretében a piaci szereplőknek rendszerint ellenőriznie kell:

- hogy a különböző dokumentumok összhangban állnak-e egymással és egyéb forrásokból származó információkkal,
- hogy az egyes dokumentumok pontosan mit igazolnak,
- milyen rendszeren alapulnak a dokumentumok (például hatósági vagy független ellenőrzés stb.),
- az egyes dokumentumok megbízhatóságát és érvényességét, vagyis annak valószínűségét, hogy meghamisították vagy jogszerűtlenül állították ki őket.

A piaci szereplőknek észszerű keretek között meg kell győződnie arról, hogy a dokumentumok hitelesek, figyelemmel az előállító országban fennálló általános helyzetre. Ezzel kapcsolatban a piaci szereplőknek a korrupció (például vesztegetés, összejátszás vagy csalás) kockázatát is figyelembe kell vennie. Különböző forrásokból általánosan rendelkezésre álló információk – például a Transparency International korrupcióérzékelési indexe vagy más hasonló, elismert nemzetközi indexek vagy lényeges információk – szerezhethők be arról, mekkora a korrupció az adott országban vagy országon belüli régióban ⁽¹⁴⁾.

Ha a korrupció mértéke magasnak minősül, az arra utalhat, hogy a dokumentumok nem tekinthetők megbízhatónak, és további ellenőrzésre lehet szükség. Ilyen esetekben fokozott körültekintéssel kell eljárni a dokumentumok ellenőrzése során, mivel hitelességük kétségbe vonható.

A piaci szereplők nem csak elismert nemzetközi indexekre támaszkodhatnak, hanem ellenőrizhetik feltételek és sebezhetőségek – köztük korrupciós gyakorlatokra vonatkozó korábbi bizonyítékok – listáit is, amelyek nagyobb kockázatok jelezhetnek, ezáltal pedig fokozott vizsgálatot igényelnek. Ilyen kiegészítő bizonyítékok lehetnek például harmadik fél által ellenőrzött rendszerek (lásd ezen útmutató 10. szakaszát), független vagy önellenőrzések, illetve a releváns termékeket nyomon követő technológiák/tudományos módszerek használata, amelynek segítségével feltárhatók korrupcióra vagy a jogellenességre utaló jelek.

⁽¹⁴⁾ Ilyen indexek használatát illetően lásd még a 2016. február 12-i bizottsági közlemény (Útmutató az uniós fa- és fatermékpiaci rendelethez), C(2016) 755 final, 4. fejezetét.

A kellő gondosság piaci szereplők általi gyakorlását, valamint az illetékes hatóságok jogérvényesítési tevékenységeit adatelemzéssel és mesterséges intelligencián alapuló eszközökkel lehet támogatni a priorizálás, a dokumentumok következetességének ellenőrzése és a lehetséges anomáliák kiemelése érdekében. A megfelelés végső felelőssége azonban továbbra is a piaci szereplőket és az illetékes hatóságokat terheli, függetlenül az ilyen digitális eszközök használatától.

7. TERMÉKKÖR

a) Pontosítás – Csomagolás és csomagolóanyagok

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk – Fogalommeghatározások; az erdőirtásról szóló uniós rendelet, I. melléklet

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet I. melléklete tartalmazza a 2658/87/EGK tanácsi rendelet⁽¹⁵⁾ I. mellékletében meghatározott Kombinált Nomenklatúrába besorolt releváns áruk és releváns termékek jegyzékét.

A 4819 HR-kód alá tartoznak a következők: „*doboz, láda, tok, zsák és más csomagolóeszköz papírból, kartonból, cellulózvattából vagy cellulózszállból álló szövedékből; iratgyűjtő doboz, levéltartó doboz és hasonló cikk papírból vagy kartonból irodai, üzleti vagy hasonló célra*”.

- Ha bármely fenti árucikket nem másik termék csomagolásaként, hanem önálló termékként hozzák forgalomba vagy exportálják, akkor *kiterjed* rá a rendelet hatálya, ezért az erdőirtásról szóló uniós rendeletben foglalt kötelezettségek is alkalmazandók.
- Ha a 4819 HR-kód alá besorolt csomagolóanyagot vagy csomagolóeszközt másik termék „*megtámasztására, védelmére vagy szállítására*” használják, akkor az *nem* tartozik a rendelet hatálya alá.

A 4415 HR-kód alá tartoznak a következők: „*fából készült láda, doboz, rekesz, dob és hasonló csomagolóanyag; kábeldob fából; rakodólappal, keretezett szállítótálcával és egyéb rakományhordó lapok fából; rakodólappal fából*”.

- Ha bármely fenti árucikket önálló termékként hozzák forgalomba vagy exportálják, akkor *kiterjed* rá a rendelet hatálya, ezért az erdőirtásról szóló uniós rendeletben foglalt kötelezettségek is alkalmazandók.
- A 4415 HR-kód alá tartozó, *kizárólag* valamely más, piaci forgalomba hozott termék megtámasztására, védelmére vagy szállítására csomagolóanyagként vagy csomagolóeszközként szolgáló árucikkek *nem* tartoznak az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá.

A csomagolóanyagok tekintetében ugyanezek a megfontolások vonatkoznak a 4401, 4405 és 4416 HR-kódra.

Ezek a kategóriákon belül további különbség tehető egyrészt az „egyszer használatos” csomagolóanyag és csomagolóeszközök, másrészt az ismételt használatra egyértelműen alkalmas csomagolóanyag és csomagolóeszközök között:

- a *kizárólag* valamely más forgalmazott vagy kivitt és az adott termékkel együtt kínált termék megtámasztására, védelmére vagy szállítására szolgáló egyszer használatos csomagolóanyag vagy csomagolóeszközök nem tartoznak az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá, amennyiben azokat a szóban forgó célra használják,
- az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya nem terjed ki az olyan, egyértelműen ismétlődő felhasználásra alkalmas csomagolóanyagra és csomagolóeszközökre, amelyeket *kizárólag* valamely más forgalmazott vagy kivitt és az adott termékkel együtt kínált termék megtámasztására, védelmére vagy szállítására használnak, az ilyen célú felhasználásuk időpontjától és azt követően. Például a raklapok nem tartoznának az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá, ha azokat újra forgalomba hozzák vagy exportálják miután egy másik termék megtámasztására, védelmére vagy szállítására használták).

⁽¹⁵⁾ A Tanács 2658/87/EGK rendelete (1987. július 23.) a vám- és a statisztikai nomenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról (HL L 256., 1987.9.7., 1. o., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1987/2658/oj>).

További különbséget kell tenni a termék „lényeges jellemzőjét” képező csomagolás és az olyan csomagolás között, amelyet kifejezetten egy adott termékhez alakítottak ki vagy szereltek, de nem képezi a termék szerves részét. A 2658/87/EGK rendeletben a Kombinált Nomenklatúra értelmezésének 5. általános szabálya⁽¹⁶⁾ tisztázza ezeket a különbségeket, alább pedig az értelmezést segítő példák találhatók. A rendelet hatálya alá tartoznak azon tartók (tokok), amelyek a termék „lényeges jellemzőjét” adják; ezek saját HR-kódot kapnak, és osztályozásuk független a bennük lévő terméktől; nem tartoznak viszont a rendelet hatálya alá azon tartók (tokok), amelyeket kifejezetten bizonyos áruk tartós tárolásához alakítottak ki vagy szereltek; ezek azokkal az árukkal azonos HR-kód alá tartoznak, amely áruk tartására ezeket rendeltetésszerűen szánták, ha ezeket a szóban fogó áruval együtt mutatják be, és rendszerint ezekkel az árukkal együtt adják el (5. a) általános szabály). Azokat a csomagolóanyagokat és csomagolóanyagokat⁽⁷⁾, amelyekben az árut bemutatják, az áruval együtt kell osztályozni, ha azok rendszerint a szóban forgó áruknak a csomagolására szolgálnak, vagyis ezek nem tartoznak a rendelet hatálya alá (5. b) általános szabály). A papírt vagy más csomagolóanyagot a termék szerves részének kell tekinteni, ha annak védelmét, szállítását vagy fuvarozását hivatott szolgálni.

E további megkülönböztetések azonban csak a rendelet hatálya alá tartozó áruk kis része esetében relevánsak.

Összességképpen az alábbiak tartoznak a rendelet hatálya alá:

- Önálló termékként forgalomba hozott, forgalmazott vagy kivitt csomagolóanyag vagy csomagolóeszköz;
- a termék „lényeges jellemzőjét” adó tartók (tokok).

Az alábbiak nem tartoznak a rendelet hatálya alá:

- kizárólag más termék megtámasztására, védelmére vagy szállítására használt, árut már tartalmazó, egyszer használatos csomagolóanyag és csomagolóeszközök,
- kizárólag más termék megtámasztására, védelmére vagy szállítására használt, árut már tartalmazó, az ismételt használatra egyértelműen alkalmas csomagolóanyag vagy csomagolóeszközök, az ilyen célú felhasználásuk időpontjától és azt követően.

b) Pontosítás – Hulladék és hasznosított és újrafeldolgozott termékek

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – (40) preambulumbekkezdés; az erdőirtásról szóló uniós rendelet, I. melléklet; a 2008/98/EK irányelv – 3. cikk, (1) bekezdés

A piaci szereplők, a downstream piaci szereplők és a kereskedők gazdasági tevékenységeik keretében olyan használt termékeket kezelnek, amelyek életciklusa lezárult, és egyébként hulladékként ártalmatlanításra kerülnének. A hulladék olyan anyag vagy tárgy, amelyről birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles (a 2008/98/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése). E termékek nem tartoznak az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá. Tehát az említett piaci szereplők, downstream piaci szereplők és kereskedők ilyen esetekben mentesülnek az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti kötelezettségek alól.

Ez a mentesség azokra az árukra vonatkozik, amelyek kizárólag az életciklusuk végéhez ért anyagból készültek, amelyet egyébként hulladékként kezeltek volna (például bontott épületekből származó fa, illetve kávépelyvából készült áruk).

Ez a mentesség **nem** vonatkozik az olyan anyag felhasználásával végzett gyártási folyamat melléktermékeire, amely nem hulladék, vagyis nem olyan anyag vagy tárgy, amelyről birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles,

A következő kérdések és válaszok tisztázzák a gyakorlati felhasználási eseteket:

1. kérdés: Kiterjed-e a rendelet hatálya a fűrészüzemben melléktermékként keletkező faforgácsra és fűrészporra?

Igen, ezek a 4401 HR-kód alá tartoznak, amelyre kiterjed az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya. Ennek oka, hogy a faforgács és a fűrészpor felhasználható tűzifaként, ezért életciklusa még nem zárult le. Kivételt képezhet a valamely más termék megtámasztására, védelmére vagy szállítására csomagolóanyagként szolgáló faforgács/fűrészpor.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Unió Kombinált Nomenklatúrájának magyarázata (HL C 119., 2019.3.29., 1. o.).

2. kérdés: Kiterjed-e a rendelet hatálya a bontott házakból nyert fából készült bútorokra?

Nem; ha ezek a termékek kizárólag olyan anyagból készülnek, amely életciklusa végéhez ért, és amelyet egyébként hulladékként kezeltek volna, nem tartoznak a rendelet hatálya alá. Ha azonban a termékek bármilyen mennyiségben tartalmaznak nem újrafeldolgozott anyagot, az adott részre vonatkozik a rendelet.

3. kérdés: Kiterjed-e a rendelet hatálya az újrafeldolgozott vagy hasznosított anyagból készült termékekre?

Nem; ha a releváns termékek kizárólag újrafeldolgozott anyagból készülnek, nem tartoznak az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá. Ha azonban a releváns termékek bármilyen mennyiségben nem újrafeldolgozott vagy nem hasznosított anyagot tartalmaznak, az adott mennyiség – például a papírgyártásban használt primer cellulózra és a raklapok javításához használt fára – a rendelet hatálya alá tartozik.

4. kérdés: Kiterjed-e a rendelet hatálya a termés üres héjából vagy pálmamaghéjból készült tüzelőanyag-pelletekre?

Igen; ha a termés üres héja és a pálmamaghéj – pellet formában is – a pálmaolaj-kinyerési folyamat szilárd maradék melléktermékeinek minősülnek, a belőlük készült tüzelőanyag-pelletek az erdőirtásról szóló uniós rendelet I. mellékletében a 2306 60 HR-kód alá tartoznak. A tüzelőanyag-pelletek akkor nem tartoznak a rendelet hatálya alá, ha teljes egészében hulladékként besorolt anyagokból készültek.

5. kérdés: Kiterjed-e a rendelet hatálya a piperecikkekben vagy trágyában felhasználandó elhasznált kávéőrleményre?

Nem, ha az őrlemény például kávézóból származó hulladék, és egyébként kidobták volna.

6. kérdés: Az újrafutóztott gumi légabroncsok köpenye vagy szövetszája a rendelet hatálya alá tartozik?

A használt gumi légabroncsok köpenye vagy szövetszája, amelyeket általában a gumi légabroncsok újrafutóztatására használnak, nem tartoznak a rendelet hatálya alá, míg az újrafutóztott gumi légabroncsok csak a köpenyekre és a szövetszákra felvitt új gumi futófelület tekintetében tartoznak a rendelet hatálya alá.

7. kérdés: Kiterjed-e az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya a releváns termékek, ha nem releváns árukból készülnek?

A rendelet nem vonatkozik azokra a termékekre, amelyek nem releváns árukból készülnek, akkor sem, ha e termékek a Kombinált Nomenklátúra ugyanazon kódja alá tartoznak, mint a releváns árukból készült releváns termékek. A rendelet csak a releváns árukból készült releváns termékekre vonatkozik.

Ez az eset áll fenn például az alábbi termékeknél:

- i. az erdőirtásról szóló uniós rendelet a *Bos* nemzetségbe tartozó szarvasmarhákra és azok következő alnemzetségeire alkalmazandó: a 0102 21 és a 0102 29 HR-alszám alá tartozó *Bos*, *Bibos*, *Novibos*, és *Poephagus*, míg a bivaly (*Syncerus* nemzetség) vagy a bölény (*Bison* nemzetség) vagy bármely más élő szarvasmarhafélék nem tartoznak az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá.
- ii. az *Elaeis* spp. (többek között *Elaeis guineensis*) pálmából készült olaj az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá tartozik, az *Attalea* spp. (többek között *Attalea speciosa*) babassuból készült olaj és az egyéb pálmafajokból származó egyéb növényi olajok viszont nem;
- iii. a *Hevea brasiliensis* kaucsukfából származó gumi az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá tartozik, a balata, a guttapercha, a guayule, a csikle és más fajokból előállított hasonló természetes mézgák viszont nem, ahogy a szintetikusgumi-termékek sem;
- iv. a fatermékek az erdőirtásról szóló uniós rendelet hatálya alá tartoznak, a rotangból, bambuszból és egyéb fa jellegű anyagokból készült termékek viszont nem.

8. A KELLŐ GONDOSSÁG ELVÉN ALAPULÓ RENDSZER FENNTARTÁSA

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 12. cikk – A kellő gondosság elvén alapuló rendszerek létrehozása és fenntartása, jelentéstétel és nyilvántartás vezetése

Annak érdekében, hogy a 8. cikkel összhangban kellő gondossággal járjanak el, a piaci szereplőknek – beleértve az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplőket – dokumentálási, elemzési, ellenőrzési és jelentéstételi eljárásokból és intézkedésekből álló keretrendszert (a továbbiakban: a kellő gondosság elvén alapuló rendszer) kell létrehozniuk és naprakészen tartaniuk. Az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti kellő gondosság célja az elvárt eredmény elérése a vállalkozások tevékenységeiben alkalmazott következetes eljárások bizonyítékokkal történő alátámasztása érdekében. Fontos, hogy a piaci szereplők a 12. cikk 2. pontja szerint **évente legalább egyszer felülvizsgálják a kellő gondosság elvén alapuló rendszerüket** annak biztosítása érdekében, hogy a felelős személyek kövessék a rájuk vonatkozó eljárásokat, az alkalmazott folyamatok hatékonyak legyenek, az elvárt eredmény pedig elérhető legyen. A piaci szereplőknek naprakészé kell tenni a kellő gondosság elvén alapuló rendszert, ha a felülvizsgálat során vagy bármilyen más alkalommal olyan új fejlemények jutnak a tudomásukra, amelyek befolyásolhatják a kellő gondosság elvén alapuló rendszer céljait, például a rendszeren belüli lépések vagy eljárások eredményességét és átfogó jellegét. A kellő gondosság elvén alapuló rendszer naprakészé tételét nyilvántartásba kell venni, a nyilvántartást pedig öt évig meg kell őrizni.

A felülvizsgálatot elvégezheti a piaci szereplők szervezetén belüli személy (lehetőleg olyasvalaki, aki független az eljárásért felelős személyektől) vagy külső szervezet. A felülvizsgálat során fel kell tárni az esetleges hiányosságokat és hibákat, és piaci szereplő vezetésének határidőket kell kitűznie ezek orvoslására.

A releváns termékre vonatkozó, kellő gondosság elvén alapuló rendszer felülvizsgálatakor meg kell győződni például arról, hogy dokumentált eljárásokat alkalmaznak-e az alábbi célokból:

- a megfelelés igazolásához szükséges információk, adatok és dokumentumok gyűjtése és rögzítése,
- annak a kockázatnak az értékelése, hogy a releváns termék vagy a releváns termék bármely összetevője olyan releváns termékeket vagy releváns árukat tartalmaz, amelyek nem erdőirtásmentesek, vagy amelyeket nem az előállító ország vonatkozó jogszabályaival összhangban állítottak elő,
- annak meghatározása, hogy a különböző szintű kockázatok esetében milyen intézkedést kell tenni.

A felülvizsgálat során meg kell győződni arról, hogy az eljárások egyes lépéseinek elvégzéséért felelős személyek mindegyik lépést értik és végrehajtják, és megfelelő ellenőrzések működnek annak érdekében, hogy az eljárások valóban hatékonyak legyenek a gyakorlatban (vagyis azonosítják a meg nem felelés nem elhanyagolható kockázatát jelentő releváns terméket, és annak kizárását eredményezik). A bevált gyakorlat szerint a felülvizsgálat bizonyítékokkal történő alátámasztásához dokumentálni kell a felülvizsgálat lépéseit és eredményeit.

9. ÖSSZETETT TERMÉKEK

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 4. cikk – A piaci szereplők kötelezettségei; 9. cikk – Tájékoztatási követelmények; 33. cikk – Információs Rendszer

A piaci szereplők, a downstream piaci szereplők és a kereskedők foglalkozhatnak olyan, az erdőirtásról szóló uniós rendelet I. mellékletében felsorolt releváns termékekkel, amelyek más releváns termékeket vagy releváns árukat tartalmaznak vagy részben azokból készülnek. A gyakorlatban néha „összetett terméknek” nevezik őket, noha ez nem az erdőirtásról szóló uniós rendeletben használt jogi fogalom.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet szabályokat ír elő annak biztosítása érdekében, hogy a releváns termékekben lévő vagy releváns termékek előállításához használt releváns termékeket és releváns árukat megfelelően azonosítsák a piaci szereplők a 8. cikk szerinti kellő gondosság részeként. Erre azért van szükség, hogy minden releváns termék megfeleljen a rendeletnek.

A piaci szereplőknek a kellő gondosság keretében eleget kell tenniük a 9. cikkben felsorolt követelményeknek az általuk forgalomba hozott vagy kivitt releváns termékek tekintetében. Egyes esetekben összetett feladat lehet azonosítani a releváns termékekben lévő releváns áruk fajtát, származását és földrajzi helymeghatározását, különösen olyan préselt termékeknél, mint a papír, a farostlemez és a forgácslemez, vagy olyan nagymértékben feldolgozott terméknél, mint a kakaót tartalmazó élelmiszer-készítmények, mindazonáltal ezekre az információkra szükség van a termékek forgalomba hozásához és kiviteléhez. Bővebb felvilágosítás az erdőirtásról szóló uniós rendelet ellátási láncra vonatkozó infografikaiban található.

Ezenkívül, ha a releváns termékek az uniós piacon történő forgalomba hozataluk vagy onnan történő kivitelük esetén olyan más (az erdőirtásról szóló uniós rendelet I. mellékletében felsorolt) releváns termékeket tartalmaznak vagy azokól készültek, amelyek korábban nem képezték kellő gondosság tárgyát, akkor a piaci szereplőknek kellő gondossággal kell eljárnia a releváns termék ilyen részei tekintetében.

Az összetett termékek különböző áruk alá tartozó több releváns terméket is tartalmazhatnak. Például a csokoládészelet [HR 1806] magában foglalhat kakaóból (kakaópor [HR 1805] és kakaóvajból [HR 1804]) és olajpálmából (pálmaolaj [HR 1511]) származó termékeket. Ilyen esetekben a terméket az uniós piacon forgalomba hozó vagy onnan exportáló piaci szereplőknek csak az erdőirtásról szóló uniós rendelet I. mellékletében relevánsnak ítélt áru alatt felsorolt releváns termékek tekintetében kell kellő gondossággal eljárnia. Például a csokoládészelet [HS 1806] esetében az ahhoz kapcsolódó releváns áru a kakaó. Ez azt jelenti, hogy a kellő gondosságra vonatkozó kötelezettség és a tájékoztatási követelmények csak azokra a releváns termékekre terjednek ki, amelyek az I. melléklet jobb oldali oszlopában szerepelnek azon releváns áru alatt, amelyet a csokoládészelet tartalmaz vagy amelyből készítették, amely jelen esetben a kakaópor és a kakaóvaj.

Tájékoztatási követelmények

A 8. cikk szerinti kellő gondosságuk részeként a piaci szereplőknek a releváns termékeik leírásakor a 9. cikk szerinti tájékoztatási követelményeknek megfelelően fel kell sorolniuk azokat a releváns árukat vagy releváns termékeket, amelyeket a releváns termékeik tartalmaznak, vagy azok előállításához felhasználtak.

A piaci szereplőknek tehát információkat kell gyűjteniük a releváns áru jelenlétéről az általuk forgalomba hozott vagy kivitt releváns termékekben. Ezen információk körébe tartozik azon földterületek földrajzi helymeghatározása, vagy adott esetben az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők esetében azon érintett földterületek vagy létesítmények földrajzi helyének megfelelő postai cím, ahol a releváns termékekben lévő vagy azok előállításához használt releváns árut előállították, a 9. cikk (1) bekezdésében meghatározott további információk mellett. A 9. cikk alapján a földrajzi helymeghatározásra vonatkozó tájékoztatási követelmények releváns termékek tekintetében történő teljesítéséhez a piaci szereplőknek az alábbi adatokat kell közölnie:

- minden olyan terület egység földrajzi helymeghatározása (vagy adott esetben az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők esetében a postai címe), ahol a releváns termékekben lévő vagy azok készítéséhez felhasznált releváns árut előállították, *valamint*
- az előállítás dátuma és időpontja.

Amennyiben a releváns termék különböző terület egységen előállított releváns árut tartalmaz, vagy azok felhasználásával készült, mindegyik terület egység földrajzi helymeghatározását vagy adott esetben az elsődleges mikro- vagy kis méretű piaci szereplők esetében az összes különböző földterület postai címét meg kell adni. A szarvasmarhából álló vagy abból készült releváns termékek esetében a 2. cikk 29. pontja szerint a földrajzi helymeghatározás vagy adott esetben az elsődleges mikro- vagy kis méretű gazdasági szereplők esetében a postai cím mindazokra a helyszínekre vagy struktúrákra vonatkozik, ahol a szarvasmarhákat nevelték, ideértve a születési helyüket, a gazdaságokat, ahol tartották őket – szabadban való gazdálkodás esetén az a környezet vagy hely, ahol ideiglenesen vagy állandó jelleggel állattállományt tartanak – egészen a levágásukig.

Ha az „összetett terméknek” minősülő releváns termékben lévő bármely releváns termék tekintetében megjelölt bármely terület egységen erdőirtás vagy erdőpusztulás tapasztalható, akkor a termék nem hozható forgalomba, nem forgalmazható és nem vihető ki (a 9. cikk (1) bekezdésének d) pontja).

Ezenkívül a 9. cikk előírja minden faj közönséges és tudományos nevének megadását a fát tartalmazó vagy fa felhasználásával előállított releváns termékek esetében. Ez a rendelkezés az I. mellékletben a „fa” áru mellett felsorolt valamennyi releváns termékre vonatkozik. Esetenként összetett feladat lehet azonosítani az összes fajt az egyes releváns összetevőkön belül olyan nagymértékben feldolgozott, összetett termékeknél, mint a forgácslemez vagy a papír. Ha azonban a termék gyártásához például különböző fajokot használnak fel, a piaci szereplőknek listát kell bemutatnia az összes olyan fajfajról, amelyeket felhasználtak a fatermék előállításában. A fajok jegyzékét nemzetközileg elfogadott faanyag-nómenklatúra (például az Európában használt fajok jegyzékéről szóló, 2003. október 1-jei DIN EN 13556 szabvány) szerint kell összeállítani.

10. A TANÚSÍTÁSI ÉS A HARMADIK FÉL ÁLTAL BIZTOSÍTOTT ELLENŐRZÉSI RENDSZEREK SZEREPE A KOCKÁZATÉRTÉKELÉSBEN ÉS A KOCKÁZATCSÖKKENTÉSBEN

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – (52) preambulumbekkezdés; 10. cikk, (2) bekezdés, n) pont – Kockázatértékelés

A releváns termékekkel kapcsolatos egyedi vásárlói igényeknek való megfelelés érdekében gyakran alkalmaznak tanúsítási és a harmadik fél által ellenőrzött rendszereket. Ezek között szerepelhetnek elvekből, kritériumokból és mutatókból álló normák, amelyek leírják a tanúsított áruk előállításának során alkalmazandó módszereket; követelmények az előírásnak való megfelelés ellenőrzésére és a minősítések odaítélésére; valamint a felügyeleti láncra vonatkozó külön tanúsítás, amely az ellátási lánc mentén bizonyosságot nyújt arra, hogy a termék kizárólag (vagy bizonyos esetekben meghatározott százalékos arányban) azonosított és tanúsított vagy harmadik fél által ellenőrzött termelőkől származó, tanúsított vagy harmadik fél által ellenőrzött anyagokat tartalmaz.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet elismeri, hogy a tanúsítási és más, harmadik fél által ellenőrzött rendszerek hasznos információkkal szolgálhatnak a 10. cikk szerinti kockázatértékelésben a rendeletnek való megfelelésről a termékek jogszerűségét és erdőirtásmentességét alátámasztó bizonyítékok révén. Ennek az a feltétele, hogy az információk a 10. cikk (2) bekezdésének n) pontjában foglaltak szerint megfeleljenek a 9. cikkben rögzített vonatkozó követelményeknek.

A tanúsítási és harmadik fél által ellenőrzött rendszereket valójában olyan szervezet működteti, amely nem vesz részt a releváns áru előállításában vagy ellátási láncában. Ezenkívül e rendszerek egy részét gyakran használják bizonyos normák vagy szabályok betartásának ellenőrzésére, magának a terméknek a tanúsítására viszont nem feltétlenül.

Ez az útmutató elsősorban azoknak az érdekelt feleknek szól, akik tanúsítási vagy harmadik fél által ellenőrzött rendszereket terveznek igénybe venni arra tekintettel, hogy ezek a rendszerek hozzáadott értéket kínálnak, mivel kiegészítő információkkal, például földrajzi helymeghatározási koordinátákkal szolgálnak, és támogatják a piaci szereplők által a releváns termékek jogszerűségével és erdőirtásmentességével kapcsolatos kellő gondosság gyakorlása részeként végzett kockázatértékelést. Az erdőirtásról szóló uniós rendelet nem teszi kötelezővé: 1. a piaci szereplők számára, hogy ilyen rendszereket vegyenek igénybe, 2. a termelők számára, hogy csatlakozzanak hozzájuk, és 3. az előállító országok számára, hogy ilyen rendszereket alakítsanak ki. A harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerek igénybevétele nem jogi követelmény, hanem a piaci szereplő önkéntes döntése. Ha a piaci szereplők úgy döntenek, hogy igénybe vesznek ilyen rendszereket, ez az útmutató arra szolgál, hogy segítsen nekik értékelni, e rendszerek közül melyik támogathatja az erdőirtásról szóló uniós rendelet követelményeinek teljesítését.

A tanúsítási és harmadik fél által ellenőrzött rendszerek fontos szerepet tölthetnek be a fenntartható mezőgazdasági és erdőgazdálkodási módszerek, valamint a felelős beszerzés támogatásában azzal, hogy előmozdítják az ellátási láncok átláthatóságát, és megkönnyítik a megfelelést. Megjegyzendő, hogy azok az önbevallási rendszerek, amelyek nem harmadik fél általi igazolási eljárásokon alapulnak, nem tartoznak a jelen útmutató hatálya alá, és eleve kevésbé megbízhatók a függetlenség és pártatlanság hiánya miatt.

Ez az útmutató a nemzeti illetékes hatóságok számára is lényeges, mivel kiemeli, hogy az ilyen rendszerek ugyan használhatók a 10. cikk szerinti kockázatértékelési eljárásban, de nem váltják ki a piaci szereplő felelősségét a 8. cikk szerinti kellő gondosság tekintetében. Tehát az ilyen rendszerek használata nem ad „zöld utat”, mivel a piaci szereplő változatlanul köteles kellő gondossággal eljárni, és felelősségre vonható, ha nem tartja be az erdőirtásról szóló uniós rendelet kellő gondosságra vonatkozó követelményeit.

A rendszerek alkalmazási kör, célkitűzések, felépítés és működési módszerek tekintetében sokfélék lehetnek. Az egyik fontos különbség köztük, hogy harmadik fél általi igazolási eljárásokon alapulnak-e, ezáltal ugyanis 1. a tanúsítási és harmadik fél által ellenőrzött rendszerek, illetve 2. az önbevallási rendszerek közé sorolhatók. Az utóbbiak nem tartoznak a jelen útmutató hatálya alá, és eleve kevésbé megbízhatók a függetlenség és pártatlanság hiánya miatt.

a) A tanúsítási és a harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerek szerepe

Amikor a piaci szereplő azt mérlegeli, hogy a 10. cikk szerinti kockázatértékelési eljárásban igénybe vegyen-e tanúsítási rendszerből vagy harmadik fél által ellenőrzött rendszerből származó információkat a termék jogszerűségét és erdőirtásmentességét alátámasztó bizonyítékként, akkor először is azt kell megállapítania, hogy a rendszer normái összhangban vannak-e az erdőirtásról szóló uniós rendelet vonatkozó rendelkezéseivel. Ezzel kapcsolatban kiemelő, hogy a piaci szereplők csupán a rendelet bizonyos követelményeinek való megfeleléshez is használhatnak harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszereket vagy tanúsítási rendszereket.

A tanúsítási és a harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerek általában megkövetelik, hogy a harmadik félnek minősülő szervezetek képesek legyenek az értékelés elvégzésére való alkalmasságukat egy akkreditációs eljárás keretében igazolni, amely előírásokat tartalmaz az ellenőrök készségeire és azon rendszerekre vonatkozóan, amelyeket a tanúsítási szervezeteknek követniük kell. A tanúsított vagy ellenőrzött termékeket általában a tanúsító vagy ellenőrző szervezet nevét és jellegét, valamint az ellenőrzési folyamat követelményeit tartalmazó címkével látják el. A rendszer azt is megkövetelheti, hogy a partnerek a szállítmányt kísérő hivatalos okmányokban is feltüntessék ezeket az információkat. E szervezetek rendszerint tudnak információt szolgáltatni a tanúsítás terjedelméről és a releváns termékeket előállító országban való alkalmazásának módjáról, beleértve a helyszíni ellenőrzések jellegével és gyakoriságával kapcsolatos részleteket is.

A tanúsítási és a harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerek a következő három fő elem alapján értékelhetők: 1. „a vonatkozó normák”, tehát a működési követelmény, a terjedeleme, az eljárások és az e rendszereket alkalmazó vállalatoknak szóló politikák, 2. „a rendszerek általi végrehajtás”, vagyis a normák végrehajtásának terjedelme, ideértve a megfeleléshez szükséges intézkedések – többek között ellenőrzéseken keresztüli – alkalmazását, valamint 3. „irányítási jellemzők”/a rendszerek hitelességértékelése, például átláthatóság, bizonyosságszerzési folyamatok, felügyelet stb. alapján. Ezeket az információkat rendszeresen újra meg kell vizsgálni a piaci szereplőknek, különösen az erdőirtásról szóló uniós rendelet követelményeivel összefüggésben.

Ami az erdőirtásról szóló uniós rendelet követelményeit illeti, amennyiben lényeges a tanúsítási vagy harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerből származó információk szempontjából, a piaci szereplőknek az alábbi szempontok alapján kell vizsgálniuk a tanúsítási vagy harmadik fél általi ellenőrzési rendszereket 1. „a vonatkozó normák” tekintetében:

- érvényesség, hitelesség, valamint a tanúsítás vagy a harmadik fél általi ellenőrzés hatályának relevanciája (pl. hogy kiterjed-e az erdőirtásról szóló uniós rendelet által szabályozott érintett árukra és termékekre),
- a vonatkozó jogi követelményekben való szereplés és azoknak való megfelelés, például az erdőirtásmentesség fogalmához és a 2020. december 31-i határidőhöz való igazodás az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2., illetve 3. cikkében foglaltak szerint,
- a meg nem felelés kockázatának értékelése a releváns termék jogszerűségére és erdőirtásmentességére vonatkozó követelmények tekintetében,
- a releváns termékek nyomonkövethetősége, többek között földrajzi helymeghatározással történő visszavezetés a területegységre,
- az ismert és ismeretlen származású anyagok felügyeleti lánc-modellen belüli keveredésének lehetősége (ami az erdőirtásról szóló uniós rendelet alapján elfogadhatatlan) ⁽¹⁷⁾. A felügyeleti láncra vonatkozó tanúsítással rendelkező termék tartalmazhat különböző forrásokból származó tanúsított és nem tanúsított anyagot vegyesen, amihez információkat kell beszerezni arról, hogy a nem tanúsított részen végeztek-e ellenőrzéseket, és ezek az ellenőrzések megfelelő bizonyítékkal szolgálnak-e az erdőirtásról szóló uniós rendelet követelményeinek való megfelelésre. Ezért a kellő gondosságra vonatkozó eljárást a releváns termék egészére vonatkozóan el kell végezni,
- anyagmérleg használatának lehetősége megfelelő termékek ismeretlen származású termékekkel való keveredése esetén (ami az erdőirtásról szóló uniós rendelet alapján elfogadhatatlan) ⁽¹⁸⁾,
- a rendszer azon képessége, hogy biztosítsa az előírt információkat a 9. cikkben foglaltak szerint „kellő bizonyosságot nyújtó és ellenőrizhető” bizonyítékok kíséretében,

2. „a rendszerek általi végrehajtás” keretében a piaci szereplőknek az alábbiakat kell vizsgálniuk:

- a rendszer irányításával, az érdekelt felek rendszerbe való bevonásával és az ellenőrzések összefoglalóival kapcsolatos információk hozzáférhetősége,

⁽¹⁷⁾ Egyes rendszerek akkor is lehetővé teszik a tanúsítást, ha a releváns termék meghatározott – rendszerint a címkén százalékban feltüntetett – hányada megfelel a teljes tanúsítási normának. Ilyen esetekben fontos, hogy a piaci szereplő információkat szerezzen be arról, hogy a nem tanúsított részen végeztek-e ellenőrzéseket, és ezek az ellenőrzések a nem tanúsított rész tekintetében is megfelelő bizonyítékkal szolgálnak-e a földrajzi helymeghatározási és az erdőirtásmentességi elemnek való megfelelésre.

⁽¹⁸⁾ Bizonyos rendszerek lehetővé teszik a tanúsítást anyagmérlegre vonatkozó felügyeleti láncok használata esetén. Az ilyen kevert termékek azonban nem felelnek meg az erdőirtásról szóló uniós rendeletnek. Csak a fenti elemeknek maradéktalanul megfelelő termékek megengedettek az erdőirtásról szóló uniós rendelet alapján, amely kizárja a bizonyos százalékos arány vagy anyagmérlegre vonatkozó felügyeleti lánc alapján kevert termékeket.

- ingyenes és nyilvánosan hozzáférhető adatbázis a tanúsítványok jogosultjairól, terjedelméről, érvényességéről, a tanúsítási státusz felfüggesztésének vagy megszűnésének dátumáról és a kapcsolódó ellenőrzési jelentésekről,
- annak átlátható időszakos, véletlenszerű és független ellenőrzése (többek között auditokkal), hogy a tanúsítási vagy harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszer megfelel-e a saját normáinak, szabályainak és eljárásainak,
- a tanúsított anyagok mennyiségének és származásának az egész ellátási láncra kiterjedő ellenőrzése, ideértve például a termék vagy az ellátási lánc nyomomonkövethetőségére vonatkozó információk ellenőrzésére szolgáló anatómiai, vegyi vagy DNS-vizsgálatot,
- a volumenek ellátási láncok közötti hatékony ellenőrzése ⁽¹⁹⁾,
- különböző jellegű rendszerekre vonatkozó, hasonló pecséték használata,
- meglévő, megalapozott jelentések az érintett tanúsítási vagy harmadik fél által ellenőrzött rendszer lehetséges hiányosságairól vagy problémáiról azokban a releváns áruk vagy termékek származási helye szerinti országokban,
- meglévő, megalapozott jelentések az érintett tanúsítási vagy harmadik fél által ellenőrzött rendszert használó adott termelőről vagy kereskedőről.

3. a „rendszerek irányítása” keretében a piaci szereplőknek az alábbi elemeket kell vizsgálniuk:

- esetleges összeférhetetlenség,
- a csalással és korrupcióval kapcsolatos ellenőrzések terjedelme és megállapításai,
- a tanúsítási vagy harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszer nemzetközi vagy európai szabványoknak (például a vonatkozó ISO-útmutatóknak) való megfelelése,
- a jogsértések következményei és szankcionálása, valamint korrekciós intézkedések, többek között a tanúsításnak a korrekciós intézkedések végrehajtásáig történő felfüggesztésével, figyelembe véve a terméktanúsítványok kiállítására vonatkozó engedély bevonására és visszaadására irányuló eljárás gyorsaságát,
- az érdekelt felek bevonásáról szóló rendelkezések beépítése, többek között (adott esetben) a mezőgazdasági kistermelők rendszerben való részvételének lehetővé tétele és támogatása,
- tájékoztatás a vonatkozó tanúsítási és ellenőrzési szolgáltatásokat akkreditált szervezetként nyújtó, a harmadik félnek minősülő szervezetek függetlenségéről. A rendszerből, a rendszerhez tartozó ellenőrzőktől vagy a rendszer által a bizonyosságszerzési folyamatainak lebonyolításával megbízott, harmadik félnek minősülő ellenőrzőktől származó biztosítékokra és nyilatkozatokra nem szabad önmagukban hagyatkozni, vagy azokat döntő bizonyítéknak tekinteni. Más érintett érdekelt – köztük a rendszer résztvevői, szakszervezetek, munkavállalói és mezőgazdasági kistermelői szövetségek, a civil társadalom és nem kormányzati szervezetek – és harmadik félnek minősülő, ellenőrzést és bizonyosságszerzést végző szervezetek álláspontját, amennyiben észszerűen rendelkezésre áll.

b) Háttér-információk

Irányítási modelljük alapján megkülönböztethetők állami és magánjellegű tanúsítási és harmadik fél által ellenőrzött rendszerek attól függően, hogy kormányzat üzemelteti-e őket. Jogi kötődő tekintetében lehetnek kötelező vagy önkéntes jellegűek. A magánrendszereket önkéntesen használják a piaci szereplők, míg az állami rendszerek gyakran (de nem feltétlenül) kötelező jellegűek, és a termékek beszerzési helye szerinti országok hozzák létre őket. Az állami és a magánjellegű tanúsítási és harmadik fél által biztosított ellenőrzési rendszerek egyaránt a megfelelő környezeti normák tanúsítás útján történő elismerésére irányulnak, így számos ilyen rendszer nagymértékben hozzájárult a mezőgazdasági termelés fenntarthatóságának fokozásához világszerte.

⁽¹⁹⁾ A felügyeleti láncra vonatkozó tanúsítás annak bizonyítására használható, hogy a forgalmazási láncba nem kerül ismeretlen eredetű vagy nem engedélyezett áru. Ezek a rendszerek általában annak biztosításán alapulnak, hogy a forgalmazási láncba a „kritikus ellenőrzési pontokon” csak engedélyezett áruk és termékek kerülnek, és a termék az előző, felügyeletet ellátó fél feléig (akinek szintén rendelkeznie kell a felügyeleti lánc tanúsítványával) követhető nyomon, nem pedig a származási helyéig. A felügyeleti lánc tanúsítványával rendelkező termék tartalmazhat különböző forrásokból származó tanúsított és egyéb engedélyezett anyagot vegyesen. A felügyeleti lánc tanúsítványának alkalmazása esetén a piaci szereplőnek gondoskodnia kell arról, hogy minden anyag megfeleljen az erdőirtásról szóló uniós rendelet követelményeinek, és az ellenőrzések elegendők a nem megfelelő anyagok kizárásához.

Mindazonáltal az erdőirtásról szóló uniós rendeletet megelőző, más lényeges vizsgálatokon alapuló hatásvizsgálat több aggyalt is feltárt e rendszereket illetően, többek között azt, hogy átláthatóságuk mértéke eltérő, más-más szabályokkal, eljárásokkal és minőségbiztosítási rendszerekkel rendelkeznek, valamint a nyomon követés, a közzététel és a jogérvényesítés tekintetében is különböznek. A működésbe lépésük óta eltelt évek alatt a felügyeleti lánc rendszereinek hatékonyságával és integritásával, valamint a csalással szembeni sebezhetőségükkel kapcsolatosan is felmerültek aggályok. Ezenkívül egyes magánrendszerek egyik gyenge pontja a független ellenőrzések hiánya. A Bizottság megbízásából az erdészeti ágazatban alkalmazott és a faalapú termékekre vonatkozó tanúsítási és ellenőrzési rendszerekről végzett külön vizsgálat is hasonló megállapításokra jutott, kiemelve az átláthatóság hiányát és a hiányos vagy akár megtévesztő információk kockázatát ⁽²⁰⁾.

A kötelező erejű intézkedéseket tartalmazó, kötelező állami ellenőrzési rendszerek szigorú normákat foglalhatnak magukban terjedelem és végrehajtás tekintetében egyaránt. Döntő fontosságú, hogy minden gazdasági szereplőre kiterjedjenek az adott országban (forgalomba hozatal és kivitel tekintetében egyaránt), hogy kiküszöbölhető legyenek a joghézagok és a környezetterhelés-áthelyeződés, amelyet a rendszer hatálya alá nem tartozó gazdasági szereplők jelenléte idézhet elő. A mezőgazdasági kistermelőket is nagyobb mértékben bevonhatják azzal, hogy biztosítják számukra a költségek problémájának leküzdéséhez szükséges támogatást, ez a probléma ugyanis gyakran jelentősnek tekinthető, mivel a méretgazdaságosság miatt a kkv-k hátrányba kerülhetnek a nagy piaci szereplőkkel szemben a tanúsítás megszerzése tekintetében.

A magán- és az állami rendszerek megbízhatóságára és relevanciájára egyaránt vonatkozik, hogy a normáik összes alkalmazandó elemének összhangban (legalább azonos szinten) kell lennie az erdőirtásról szóló uniós rendelet rendelkezéseivel, különösen az erdőirtásmentesség fogalom meghatározását, a földrajzi helymeghatározási követelményeket és átláthatóságot, valamint a termelés jogszerűségét illetően.

Ezzel összefüggésben fontos megjegyezni, hogy nem minden rendszer tartalmaz a releváns áru előállításának jogszerűségével kapcsolatos normákat és értékeléseket, ezért lényeges lehet ellenőrizni, milyen jogszerűségi követelményeket foglalnak magukban a rendszerek, az alkalmazási körükbe tartozó jogszabályok és a megfelelés értékeléséhez alapul vett kritériumok és mutatók tekintetében egyaránt. Például különbség lehet a rendszerek között abban, hogyan határozzák meg, mi tekintendő vonatkozó „jogszabálynak” vagy „jogszerűnek” az előállító országban, vagy mely mutatókat kell figyelembe venni a jogellenesség kockázatainak értékelése során.

A belső döntéshozatal és irányítás – ideértve az ellátási lánc tanúsítást kérelmező vagy azzal rendelkező vagy a fogyasztói igények kielégítéséhez tanúsított termékeket beszerző és felhasználó szereplőinek a közvetlen részvételét is – szintén olyan elemek, amelyek hatással vannak az adott rendszer megvalósítására, érvényesítésére és hitelességére.

A kereskedelem és az erdőirtásról szóló uniós rendeletnek való megfelelés további megkönnyítése érdekében létrejön a tanúsítási rendszerek adattára, amely átlátható információkat nyújt a meglévő rendszerek hatályáról. Az adattár segíti a gazdasági szereplőket abban, hogy kellő gondossággal járjanak el a termékek uniós piacon történő forgalomba hozatala és forgalmazása során, az illetékes hatóságok pedig abban, hogy elvégezzék a vonatkozó ellenőrzéseket.

A tanúsítás és a harmadik fél általi ellenőrzés minden formájának további lényeges elemeit illetően a Bizottság hatásvizsgálata ⁽²¹⁾, a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek önkéntes tanúsítási rendszereivel kapcsolatos bevált gyakorlatokra vonatkozó európai uniós iránymutatások ⁽²²⁾ és az erdészeti ágazatban alkalmazott és a faalapú termékekre vonatkozó tanúsítási és ellenőrzési rendszerekről szóló bizottsági vizsgálat megállapításai ⁽²³⁾ nyújtanak tájékoztatást.

11. MEZŐGAZDASÁGI HASZNÁLAT

1. Bevezetés

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 3. cikkének a) pontja csak abban az esetben nem tiltja a releváns áruk és releváns termékek uniós piacon történő forgalomba hozatalát, forgalmazását és onnan történő kivitelét, ha azok erdőirtásmentesek. A 2. cikk 13. pontjának a) alpontjában foglalt fogalom meghatározás szerint a releváns termékek akkor „erdőirtásmentesek”, ha olyan releváns árukat tartalmaznak, azokat olyan releváns árukkal etették, vagy azok olyan releváns áruk felhasználásával készültek, amelyeket olyan földterületen állítottak elő, amelyen 2020. december 31. után nem végeztek erdőirtást ⁽²⁴⁾. A 2. cikk 3. pontja szerint az „erdőirtás” az erdők mezőgazdasági használatra történő átalakítása, függetlenül attól, hogy az ember által okozott-e vagy sem.

⁽²⁰⁾ Európai Bizottság, jelentés: Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products (Vizsgálat az erdészeti ágazatban alkalmazott és a faalapú termékekre vonatkozó tanúsítási és ellenőrzési rendszerekről), Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

⁽²¹⁾ Európai Bizottság, SWD (2021) 326 final.

⁽²²⁾ HL C 341., 2010.12.16., 5. o.

⁽²³⁾ Európai Bizottság, jelentés: Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products (Vizsgálat az erdészeti ágazatban alkalmazott és a faalapú termékekre vonatkozó tanúsítási és ellenőrzési rendszerekről), Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

⁽²⁴⁾ Az „erdőirtásmentesség” fogalmának másik elemét a 2. cikk 13. pontjának b) alpontja tartalmazza, amelynek rendelkezései értelmében az erdőpusztulás okozása nélkül kitermelt fát tartalmazó vagy ilyen fa felhasználásával készült releváns termékekre nem terjed ki ez a fejezet, amely kifejezetten a mezőgazdasági használat fogalmával foglalkozik.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet (36) preambulumbekzdése kimondja, hogy a Bizottságnak iránymutatásokat kell kidolgoznia, hogy egyértelművé tegye a „mezőgazdasági használat” fogalommeghatározásának értelmezését, különösen az erdő nem mezőgazdasági használati célú földterületté történő átalakítására vonatkozóan. A természet helyreállításáról szóló rendelet ⁽²⁵⁾ (31) preambulumbekzdése szintén említést tesz ilyen iránymutatásokról.

E fejezet fő célkitűzései tehát a következők:

- egyértelművé tegye az erdő fogalommeghatározását, az „erdő” fogalmának az erdőirtásról szóló uniós rendeletben való meghatározásához felhasznált technikai paraméterek mérését terület, átlagos magasság és záródás tekintetében, különösen azokban az esetekben, amikor a fák határosak vagy átfedésben vannak mezőgazdasági területekkel (3. szakasz),
- egyértelművé tegye az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 5. pontjában említett „pihentetett mezőgazdasági területek” és „mezőgazdasági ültetvények” fogalmának jelentését, különös tekintettel azokra a feltételekre, amelyek alapján a például pihentetett, paragon hagyott vagy bizonyos szaporítóiskolákhoz használt mezőgazdasági területek a 2. cikk alkalmazásában „mezőgazdasági használatban” maradnak a földterület jellemzőitől függetlenül, továbbá pontosítsa az erdő mezőgazdasági területté történő átalakítására vonatkozó feltételeket (3. és 4. szakasz),
- iránymutatást adjon azon körülményekről, amelyek fennállása esetén az adott terület a 2020. december 31. (az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 13. pontjában megjelölt határidő) után megfigyelt faboritottság ellenére „mezőgazdasági használatban” lévőnek tekintendő (4. szakasz),
- egyértelművé tegye azokat a helyzeteket, amikor az „erdő” fogalommeghatározásának körébe tartozó terület nem „mezőgazdasági használatra”, hanem más földhasználatra átalakítottnak tekintendő, különösen:
 - az idegenhonos inváziós fajok behurcolása és terjedése által a biológiai sokféleségre gyakorolt káros hatás megelőzését, minimálásra csökkentését, mérséklését vagy visszafordítását célzó egyéb földhasználatra, vagy
 - olyan természetközeli élőhelyé, ahol a természet és a biológiai sokféleség védelméről és helyreállításáról szóló nemzetközi egyezményekből fakadó kötelezettségek végrehajtására irányuló természetvédelmi vagy helyreállítási tervben előírtak szerint külterjes gazdálkodás folyik (például természetvédelmi legeltetéssel), vagy
 - erdőtüzek megelőzésére vagy megújulóenergia-termelés kiépítésére (2. szakasz és a 4. szakasz a) pontja),
- értelmezze az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti „mezőgazdasági használat” fogalmát, figyelembe véve az alkalmazandó uniós jogszabályokban és magyarázó feljegyzésekben foglalt és nemzetközi szinten elfogadott fogalommeghatározásokat (a 4. szakasz, a 4. szakasz c) és d) pontja),
- egyértelművé tegye az erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti fogalommeghatározások körébe tartozó, fával borított területek együttes és szinergikus használatát, például az agrárerdészeti, agrár-erdőművelési, erdészeti legeltetési és agrár-erdészeti legeltetési rendszereket (a 4. szakasz d) pontja),
- egyértelművé tegye a földhasználat ugyanazon a területen végzett különböző fajtáit, valamint a kataszteri térképek és az ingatlan-nyilvántartások használatát (5. szakasz).

2. Pontosítás az erdő nem mezőgazdasági használati célú földterületté történő átalakításához

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – (36) preambulumbekzdés; 2. cikk, 3., 5., 13. pont – Fogalommeghatározások; 3. cikk, a) pont – Tilalom

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 3. pontja szerint az „erdőirtás” az erdők mezőgazdasági használatra történő átalakítása, és úgy értendő, hogy a földterület használata az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 4. pontjában meghatározott „erdőről” (a 3. szakasz tárgyalja részletesen) a rendelet 2. cikkének 5. pontjában meghatározott „mezőgazdasági használatra” (a 4. szakasz, a 4. szakasz c) és d) pontja tárgyalja részletesen) változik. E tekintetben a mezőgazdasági használatra történő átalakítás mértéke lényegtelen, és ezen átalakítás miatt az ilyen földterületen előállított, a rendelet hatálya alá tartozó áru nem megfelelő, ha az erdőirtás 2020. december 31. után történt.

Valamely terület „kiirtott erdőterületként” való besorolása azon az objektív kritériumon alapul, hogy az erdőt meghatározott használatra és célra alakították-e át, ami független a terület egység jogszerűen bejegyzett használatától és földrajzi határaitól, illetve attól, hogy ki vagy mi áll az erdőirtás hátterében.

⁽²⁵⁾ HL L, 2024/1991, 2024.7.29., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj>.

E rendelet alkalmazásában az erdők egyéb, a „mezőgazdasági használat” fogalom meghatározásának körébe nem tartozó földhasználatra történő átalakítása nem tartozik az „erdőirtás” fogalom meghatározásának körébe (a „mezőgazdasági használatról” részletesen lásd a 4. szakaszt). Idetartozik az erdők városi infrastruktúrává, például villamosenergia-vezetékekké, közutakká, városokká és településekké, továbbá nem mezőgazdasági jellegű ipari telephellyé vagy megújulóenergia-termelés kiépítéséhez történő átalakítása.

Az erdőterületek átalakítása akkor sem tartozik az „erdőirtás” erdőirtásról szóló uniós rendelet szerinti fogalom meghatározásának körébe, ha az átalakítás és az azt követő földhasználat nem minősül mezőgazdasági használatnak, hanem például megújulóenergia-termelés kiépítésére, ipari használatra, a biológiai sokféleség helyreállítására, erdőtüzek megelőzésére, az állatjólét szélsőséges éghajlati viszonyok közötti biztosítására vagy idegenhonos inváziós fajok kezelésére irányul. Kiegészítő mezőgazdasági tevékenységek is végezhetők, ha elengedhetetlenek az átalakítás és az átalakítás utáni földhasználat elsődleges céljának előmozdításához (lásd a 4. szakasz a) pontját), vagy a mezőgazdasági tevékenység nem változtat az erdők elsődleges használatán (lásd a 4. szakasz b) pontját).

A rendelkezések érvényesítése a tagállamok feladata. Ezen iránymutatások egyedi esetekre történő alkalmazásakor a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az egyes ügyek sajátos körülményeit figyelembe vegyék, csakis úgy mint a Szerződés vonatkozó rendelkezéseit is. Azokban az esetekben, amikor a tevékenységek az összes vizsgált körülményre tekintettel elhanyagolhatók, tiszteletben kell tartani az arányosság elvét.

3. Az „erdő” fogalmának meghatározása

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk, 4. pont – Fogalom meghatározások

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 4. pontja szerint valamely terület akkor minősül „erdőnek”, ha az alábbi jellemzőkkel rendelkezik:

- **0,5 hektárnál nagyobb kiterjedésű** – tehát a fákkal borított terület záródásának külső határa által meghatározott fás terület meghaladja a 0,5 hektárt,
- **5 méternél magasabb fák** – tehát a fák csúcsának átlagos magassága meghaladja az 5 métert,
- **10 %-ot meghaladó záródás** – tehát a faállományt alkotó fák koronavetületének és a faállomány által elfoglalt területnek a viszonyszáma több mint 10 %,
- **e küszöbértékeket in situ elérni képes fák** – tehát olyan facsemetékkel borított terület, amelyek még nem érték el, de várhatóan elérik a 10 %-os záródást és az 5 méteres famagasságot. Különösen azok a területek tartoznak ide, amelyek erdőgazdálkodási módszer részeként vagy természeti katasztrófa következtében végzett tarvágás miatt ideiglenesen állomány nélküliek, és várhatóan újraerdősítik őket,
- **ide nem értve az elsődlegesen mezőgazdasági földhasználatba vett vagy városi hasznosítású földterületeket** – tehát az erdőt a fák jelenléte és más elsődleges földhasználat hiánya együttesen jellemzi (lásd lentebb és a 4. szakaszt).

A kiterjedési, az átlagos magassági és a záródási jellemzőnek egyaránt meg kell lennie, vagy egyidejűleg in situ el kell tudni érni ezeket a küszöbértékeket.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelettel összefüggésben a „városi hasznosítású földterület” például a városi térségekben található parkok és kertek esetében tekintendő elsődlegesnek, függetlenül attól, hogy eléri-e az erdő fogalom meghatározásában foglalt küszöbértékeket. Az elsődleges „mezőgazdasági használatról” bővebb tájékoztatás a 4. szakaszban található.

A fogalom meghatározásban foglalt jellemzők megléte esetén „erdőterületnek” minősülnek egyebek mellett:

- az erdővel körülvett vagy ahhoz szorosan kapcsolódó, erdészeti hasznosítási területek, például erdei utak, tűzvédelmi pászták és más kis méretű nyílt területek, kivéve, ha saját egyedi ingatlanon találhatók,

- az általában véve legalább 10 éve elhagyott földterületek, ahol újra megtelepedtek a fák, amelyek teljesítik az „erdő” kritériumait (a „pihentetett földterülettel és az ideiglenesen parlagon hagyott földterülettel” kapcsolatosan lásd a 4. szakaszt),
- az árapályövezetekben lévő mangrovefák, függetlenül attól, hogy az adott területet szárazföldi területként sorolták-e be,
- az erdőtulajdonosok saját igényeinek kielégítése céljából erdőterületen belül nevelt erdei fajok faiskolái,
- a jogilag kijelölt erdőterületen kívüli területek, amelyek teljesítik az „erdő” fogalommeghatározásában foglalt kritériumokat.

Az „erdő” fogalommeghatározása nem terjed ki a mezőgazdasági termelési rendszerekben lévő faállományokra. Bővebb felvilágosítás a 4. szakasz c) és d) pontjában található.

4. A „mezőgazdasági használat” fogalmának meghatározása és kivételek

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk, 5. pont – Fogalommeghatározások

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 5. pontja szerint valamely terület akkor van „mezőgazdasági használatban”, ha a földhasználat mezőgazdasági célú.

a) Pontosítás a mezőgazdasági célhoz

A 2. cikk 5. pontja szerint a földhasználat az alább felsorolt esetekben mezőgazdasági célú (egyebek mellett):

- az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 6. pontjában meghatározott *mezőgazdasági ültetvények*. A „mezőgazdasági ültetvényekről” részletesebb iránymutatás a 4. szakasz c) pontjában található,
- *pihentetett mezőgazdasági területek* – a pihentetett mezőgazdasági területeket az „ideiglenesen parlagon hagyott földterülettel” együtt kell vizsgálni az e szakaszban lentebb ismertetett módon,
- *állattartás* – e körbe tartoznak az ideiglenes vagy állandó legelőterületek, valamint az állattartáshoz használt gazdasági épületek.

Megjegyzendő, hogy a „mezőgazdasági ültetvény”, a „pihentetett mezőgazdasági terület” és az „állattartás céljára” használt terület kategóriája mellett további példák is vannak „mezőgazdasági használatra”, a felsorolás tehát nem kimerítő jellegű.

E rendelet alkalmazásában a mezőgazdasági hasznosítású földterület úgy értendő, hogy az alábbi földhasználati kategóriákat foglalja magában:

- időszakos növényekkel beültetett földterület, tehát minden olyan földterület, amelyet jellemzően egy évnél rövidebb termesztési ciklusú növényekhez használnak, ideértve az évelő időszakos növényeket is,
- ideiglenes rétként és legelőként használt földterület, vagyis kevesebb mint öt egymást követő évben egynyári takarmánynövényekkel, illetve kaszálási vagy legeltetési célú fűfélékkel beültetett földterület,
- pihentetett terület vagy ideiglenesen parlagon hagyott földterület, azaz ismételt talajművelés, legeltetés vagy egyéb mezőgazdasági tevékenységre való hasznosítás előtt huzamosabb ideig pihentetett mezőgazdasági földterület. Ez lehet a mezőgazdasági termelőegység vetésforgórendszerének része, vagy betudható olyan jogos indokoknak vagy kivételes körülményeknek, mint a fegyveres konfliktus, az árvízvesztesség, a vízhiány, inputanyagok rendelkezésre állásának hiánya, ideértve a gazdasági, társadalmi (betegségek, jogutódlási problémák) vagy jogi okokat (per stb.) is. Megjegyzés: a pihentetett vagy parlagon hagyott földterületek úgy tekintendők, hogy általában véve [tíz] évig „mezőgazdasági használatban” maradnak. Azonban ennél hosszabb ideig is tekinthető úgy, hogy a földterület „mezőgazdasági használatban” marad, ha bizonyítható, hogy a mezőgazdasági tevékenységek valamely fentebb említett okból nem folytathatók. A megadott oknak arra az egész időszakra kell vonatkoznia, ameddig a földterületet pihentetik vagy ideiglenesen parlagon hagyják. Ilyen bizonyítás esetén úgy tekintendő, hogy a földterület folyamatosan mezőgazdasági használatban van, kivéve, ha a nemzeti jog nem jelöli ki hivatalosan erdőként,

- állandó kultúrák termesztésére használt földterület, tehát olyan tartós kultúrákkal beültetett földterület, amelyeket több éven át – rendszerint legalább öt évig – nem kell újraterülni. Az állandó kultúrák termesztésére használt földterületek közé tartozik az állandó kultúrák védőtakarás alatti termesztésére használt földterület is, amelyet a 4. szakasz b) pontja ismertet,
- állandó rétként és legelőként használt földterület, vagyis legalább öt egymást követő évben állatok legeltetésére vagy takarmánynövények talajműveléssel vagy természetes módon történő termesztésére használt földterület,
- gazdasági épületek és gazdasági udvarok alatti földterület, tehát a működő gazdasági épületek (hangárok, pajták, pincék, silók), állattenyésztésre használt épületek (istállók, tehénistállók, juhólak, baromfiudvarok) és gazdasági udvarok,
- ha kellő bizonyosságot nyújtó bizonyítékokkal támasztható alá, hogy i. valamely terület egysége a fentebb leírtak szerint „mezőgazdasági használatban” volt 2020. december 31. előtt, és egyúttal ii. a termelő úgy döntött, hogy rövid vágásfordulójú, fás szárú energetikai ültetvényt telepít, vagy átengedi a földterületet ideiglenes erdőtelepítésre az említett időpont előtt vagy azt megelőzően, és a földterület nem tartozik erdőgazdálkodási terv, illetve az adott terület egysége erdőgazdálkodást vagy erdővédelmet előíró jogszabály hatálya alá, akkor úgy tekintendő, hogy az erdőirtásról szóló uniós rendelet alkalmazásában ez a terület egysége mezőgazdasági használatban marad, és a termelő mezőgazdasági tevékenységet folytathat az adott terület egységén,
- a fentebb említett mezőgazdasági földhasználati kategóriák a tájképi elemek által elfoglalt felületekre is kiterjednek, amelyek a biológiai sokféleség miatt vagy környezeti okokból kívánatosak.

Helyreállítás, idegenhonos inváziós fajok kezelése, erdőtüzek megelőzése, állatjólét, megújulóenergia-termelés kiépítése

Az alább felsorolt egy vagy több elsődleges célból átalakított földterület **nem** tekintendő mezőgazdasági használatra átalakítottnak, ha az átalakítást azért hajtják végre, hogy:

- megelőzzék, minimálisan csökkentsék, mérsékeljék vagy visszafordítsák az idegenhonos inváziós fajok behurcolása és terjedése által a biológiai sokféleségre gyakorolt káros hatást, feltéve, hogy e tevékenységet a feltétlenül szükséges mértékben hajtják végre, és megelőzési tervek, gazdálkodási tervek vagy hivatalos megbízatások támogatják, vagy
- megelőzzék vagy minimálisan csökkentsék és mérsékeljék az erdőtüzeket, feltéve, hogy e tevékenységet a feltétlenül szükséges mértékben hajtják végre, és tűzmelegelőzési tervek, erdőgazdálkodási tervek vagy hivatalos megbízatások támogatják, vagy
- gondoskodjanak az állatjóléti jogszabályok betartásáról, ha (állandó vagy nem állandó) állattartó építmények létesítése szükséges az állatok jólétének biztosításához, és az építéshez minimálisan szükséges területekre korlátozódik, és e tevékenység nem befolyásolja a környező területek erdőként való besorolását, vagy
- gondoskodjanak a biológiai sokféleség szempontjából nagy értéket képviselő ökoszisztémák (például bizonyos jellegű fenyők, vizes élőhelyek vagy gyepterületek) helyreállításáról, majd védelmi célú kezeléséről, ha ezt a természet és a biológiai sokféleség védelméről és helyreállításáról szóló globális többoldalú megállapodásokból, például a Biológiai Sokféleség Egyezményből és a biológiai sokféleségre vonatkozó kunming-montreali globális keretből fakadó kötelezettségek végrehajtására irányuló természetvédelmi vagy helyreállítási terv (például védett terület kezelési terv, illetve nemzeti vagy regionális természet-helyreállítási terv) írja elő, vagy
- megújulóenergia-termelés kiépítése (például szélenergia-művek, fotovoltai rendszerek létesítésével),

még akkor sem, ha kiegészítő mezőgazdasági tevékenységek is végezhetők, ha elengedhetetlen az átalakítás és az átalakítás utáni földhasználat elsődleges céljának előmozdításához.

b) Pontosítás az elsődleges földhasználatához

A 2. cikk 4. pontja szerint, ha az elsődleges földhasználat mezőgazdasági célú, akkor a földterület nem tartozik az „erdő” fogalom meghatározásának körébe.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelettel összefüggésben, az „erdő” 2. cikk 4. pontja szerinti fogalom meghatározásában említett kizárási feltételek alkalmazásában a „mezőgazdasági használat” az alábbiakban (nem kimerítően) felsorolt esetekben tekintendő elsődlegesnek:

- időnyjellegű (például nyári) vagy ideiglenes erdészeti legeltetés fákkal borított területeken, amelyek nem tartoznak a természetes erdők kategóriájába (például természetközeli legelőknél vagy változó faboritottságú természetes legelőknél),

- ha az éghajlati viszonyok (például ideiglenes hótakaró) miatt az erdészeti legeltetési vagy szántóföldi kultúrával kombinált agrárerdészeti gyakorlatok az év meghatározott időszakára korlátozódnak, akkor e gyakorlatok tekinthetők elsődleges használatnak,
- védelmet nyújtó facsoportok létesítése különböző környezetvédelmi vagy biodiverzitási célokból, elsődlegesen mezőgazdasági hasznosítású (például legeltetéshez használt) területen, még ha a terület el is éri az „erdő” fogalommeghatározásában foglalt küszöbértékeket.

Ezek az esetek különböznek a helyreállításra vagy az idegenhonos inváziós fajok kezelésére irányuló átalakítással összefüggésben végzett kiegészítő mezőgazdasági tevékenységektől, amelyek nem tartoznak a „mezőgazdasági használat” körébe (lásd fentebb).

Ezzel szemben az erdőirtásról szóló uniós rendelet alkalmazásában a „**mezőgazdasági használat**” **nem** tekintendő **elsődlegesnek** például járulékos termékek (így kávé) kisüzemi előállítás, valamint alkalmi külterjes vagy esetenként kis léptékű erdei legeltetés esetén, feltéve, hogy az előállítás és a kapcsolódó tevékenységek nem gyakorolnak káros hatást az erdei élőhelyre.

c) A „mezőgazdasági ültetvény” fogalmának meghatározása

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – 2. cikk, 6. pont – Fogalommeghatározások

A „mezőgazdasági ültetvények” szerepelnek a „mezőgazdasági használat” fogalmának az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 5. pontjában foglalt meghatározásában.

Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 6. pontjában szereplő fogalommeghatározás szerint a „mezőgazdasági ültetvény” először is „olyan földterület, amelyen mezőgazdasági termelési rendszerek faállománya – így például gyümölcsfaültetvények, olajpálma-ültetvények, olajfaültetvények [...] – található”, a fogalommeghatározás tehát szántóra, ezen belül a 4. szakaszban ismertetett állandó kultúrákra utal.

Másodszor, a fogalommeghatározásban „a haszonnövényeket lombkorona alatt termesztő agrár-erdészeti rendszerek” is szerepelnek, amit a 4. szakasz d) pontja fejt ki, és az elsődleges földhasználat változása nélküli kivétellel együtt értelmezendő. Az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 6. pontja továbbá egyértelművé teszi, hogy a „mezőgazdasági ültetvény” fogalma magában foglalja a fán kívül minden releváns áru ültetvényét, ezért ezek az ültetvények a „mezőgazdasági használat” fogalommeghatározásának körébe tartoznak.

Végezetül az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 6. pontja rögzíti, hogy a mezőgazdasági ültetvények nem tartoznak az „erdő” fogalommeghatározásának körébe. A mezőgazdasági ültetvényre vonatkozó kritériumoknak megfelelő területek tehát akkor sem tartoznak az „erdő” fogalommeghatározásának körébe, ha találhatók rajtuk fák, például kaucsukfa vagy olajpálma.

d) Pontosítás az „agrárerdészeti rendszer” fogalmához

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

az erdőirtásról szóló uniós rendelet – (37) preambulumbekzdés és 2. cikk, 6. pont – Fogalommeghatározások

A FAO dokumentumai⁽²⁶⁾ szerint az „agrárerdészeti rendszer” gyűjtőfogalom olyan földhasználati rendszerekre és technológiákra, amelyekben ugyanazon földgazdálkodási egységen szándékosan használnak fás évelőket (fákat, cserjéket, pálmákat, bambuszsnádat stb.) mezőgazdasági növénykultúrákkal és/vagy állatokkal valamilyen jellegű térbeli elrendezésben vagy időbeli sorrendben. Az agrárerdészeti rendszerekben ökológiai és gazdasági kölcsönhatások egyaránt vannak a különböző összetevők között. Az agrárerdészeti rendszernek két alapvető típusa van: párhuzamos és szekvenciális. A párhuzamos rendszerekben a fák és a növénykultúrák vagy állatok együtt fejlődnek ugyanazon a földterületen, míg a szekvenciális rendszerekben a növénykultúrák és a fák váltakozva foglalják el a terület túlnyomó részét, minimálisra csökkentve a köztük lévő versengést.

⁽²⁶⁾ FAO, 2003. Multilingual Thesaurus on Land Tenure (Többnyelvű szókincstár a földtulajdoni és -használati viszonyokról). 7. fejezet Land in an agricultural, pastoral and forestry context (Földterület mezőgazdasági, legeltetési és erdészeti összefüggésben).

Az agrárerdészet utalhat meghatározott erdőgazdálkodási módszerekre is, amelyek mezőgazdasági tevékenységeket egészítenek ki például a talaj termőképességének javításával, a talajerózió csökkentésével, a vízgyűjtő-gazdálkodással vagy az állatok számára árnyék és élelem biztosításával ⁽²⁷⁾.

A (37) preambulumbekzdés emlékeztet arra, hogy FAO fogalommeghatározásai alapján az agrárerdészeti rendszerek nem erdőnek, hanem mezőgazdasági használatnak minősülnek, és különféle helyzeteket foglalnak magukban, például azokat az eseteket, amikor a haszonnövényeket lombkorona alatt termesztik, valamint a szántóföldi kultúrával kombinált agrárerdészeti rendszereket, az erdészeti legeltetési rendszereket és az agrár-erdészeti legeltetési rendszereket.

Mivel az „erdő” fogalmának az erdőirtásról szóló uniós rendelet 2. cikkének 4. pontja szerinti meghatározása kizárja az elsődlegesen „mezőgazdasági használatban” lévő földterületet, arra lehet következtetni, hogy ha valamely földterület elsődlegesen „agrárerdészeti rendszerekben”, a (37) preambulumbekzdés szerinti célokra használnak, akkor nem minősülhet „erdőnek”. Ez esetben és a rendelet alkalmazásában ez a földterület úgy tekintendő, hogy „mezőgazdasági használatban” van. A kiegészítő mezőgazdasági tevékenységeket, köztük a helyreállítással összefüggő agrárerdészeti tevékenységeket illetően tájékoztatás a 2. szakaszban található.

5. Pontosítás a földhasználathoz ugyanazon a területen végzett többféle földhasználat esetén, valamint a kataszteri térképek és az ingatlan-nyilvántartások használatához

Ha valamely terület egység az „erdő” fogalommeghatározásának körébe tartozó területet és „mezőgazdasági használati” célú területet egyaránt tartalmaz, akkor a két területet külön-külön kell vizsgálni. Az „erdő” fogalommeghatározásában foglalt kritériumokat teljesítő terület a rendelet hatálya alá tartozik, a „mezőgazdasági használat” kritériumainak megfelelő területre viszont nem vonatkozik a rendelet az átalakítás tekintetében.

Nem lényeges, hogy a terület egység mezőgazdasági célra használt része nagyobb, mint a fogalommeghatározás alapján erdőnek minősülő rész. Tehát, ha például egy 10 hektáros ingatlanon van egy 2 hektáros terület, amely objektív kritériumok alapján erdőterületnek tekinthető, 8 hektárt pedig mezőgazdasági használatban művelnek, akkor a 2 hektár erdőterület erdőnek minősül, függetlenül attól, hogy a teljes ingatlan mindössze 20 %-át teszi ki.

Annak vizsgálatakor, hogy bizonyos terület egység erdőnek minősül-e, az erdő tényleges jellemzői irányadók az ingatlan-nyilvántartásokban és a kataszteri térképeken szereplő megjelöléssel szemben. Korábbi mezőgazdasági használat igazolása céljából ingatlan-nyilvántartások és kataszteri térképek is igénybe vehetők a műholdas adatok kiegészítéseként. Ezenkívül erdőgazdálkodási tervek és a kijelölt erdőterületek nyilvántartásai is hasznosak lehetnek annak megállapításához, hogy az adott terület éppen faborítottság nélküli erdő, különösen akkor, ha a terület ideiglenesen állomány nélküli, mivel erdőgazdálkodási módszer alkalmazása, természeti katasztrófa vagy az első években járó erdőtelepítés miatt nincs faborítottsága. A Bizottság által biztosított uniós megfigyelőközpont ⁽²⁸⁾ ingyenes eszköz, amelyet minden érdekelt fél igénybe vehet az erdővel borított területek 2020. évi globális arányának megállapításához. A megfigyelőközpont azonban nem kimerítő jellegű, nem kötelező, és jogi kötőerővel sem rendelkezik. Az állami és magánszektorbeli érdekelt felek bármilyen térképet vagy egyéb adatot felhasználhatnak, amelyet megfelelőnek tartanak a kellő gondosság gyakorlása vagy az ellenőrzések céljára.

⁽²⁷⁾ FAO World Programme For The Census Of Agriculture 2020 (A FAO 2020-as mezőgazdasági összeírásra vonatkozó világprogramja), 1. kötet, 120. o., 8.12.12. és 8.12.13. pont.

⁽²⁸⁾ Az erdőirtással és erdőpusztulással foglalkozó uniós megfigyelőközpont: <https://forest-observatory.ec.europa.eu/forest/gfc2020>.